

HE 320/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinenergiain ja säteilylain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ydinenergiain ja säteilylakia. Esityksen tavoitteena on selventää Säteilyturvakeskuksen riippumatonta asemaa ydinenergian käytön turvallisuusvalvonnassa. Säteilyturvakeskuksen toimivaltaa ehdotetaan laajennettavaksi ympäristön säteilyvalvonnassa sekä Säteilyturvakeskukselle annettavaksi määräyksenantovalta ydinturvallisuutta koskevissa asioissa.

Esityksessä ehdotetaan ydinenergiain lakiin lisättäväksi säännökset valtioneuvoston periaatepäätökseen sisällytettävistä ehdoista sekä Säteilyturvakeskuksen lupahakemuksen johdosta antamasta lausunnosta.

Esityksessä ehdotetaan myös, että ydinlaitoksen haltijalta kerättävää ydinturvallisuus-

tutkimusmaksua ja jätehuoltovelvolliselta perittävää maksua korotettaisiin määräajaksi ydinturvallisuus- ja ydinjätehuollon tutkimuksen infrastruktuurin kehittämiseksi. Edelleen säädettäisiin laissa säädettyjen maksujen määräytymisajankohdasta.

Säteilylakia ehdotetaan muutettavaksi säteilylakia siten, että Säteilyturvakeskuksen toimivaltaa ympäristön säteilyvalvonnassa vahvistetaan sekä laajennetaan Säteilyturvakeskuksen valtuutta antaa säteilyn käytön turvallisuutta koskevia sitovia määräyksiä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian lukuun ottamatta eräitä ydinenergiain säännöksiä, jotka on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Ydinenergialaki.....	3
Säteilylaki.....	4
2.2 Kansainvälinen kehitys.....	5
2.3 Nykytilan arviointi.....	5
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	7
3.1 Tavoitteet.....	7
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	7
Ydinenergialaki.....	7
Säteilylaki.....	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	8
Ydinenergialaki.....	8
Säteilylaki.....	9
5 ASIAN VALMISTELU.....	10
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	10
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	11
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	11
1.1 Ydinenergialaki.....	11
1.2 Säteilylaki.....	17
2 VOIMAANTULO.....	20
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	20
LAKIEHDOTUKSET.....	23
1. Laki ydinenergiain muuttamisesta.....	23
2. Laki säteilylain muuttamisesta.....	27
LIITE.....	30
RINNAKKAISTEKSTIT.....	30
1. Laki ydinenergiain muuttamisesta.....	30
2. Laki säteilylain muuttamisesta.....	36

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Ydinenergia-alan viimeaikainen kansainvälinen kehitys on korostanut valvontaviranomaisen riippumattoman aseman tärkeyttä. Erityisesti Fukushima onnettomuuden jälkeen asiaan on kiinnitetty enenevässä määrin huomiota ja useat maat ovat ryhtyneet lainsäädäntöuudistuksiin turvallisuusvalvontaviranomaisen riippumattoman aseman varmistamiseksi. Myös Euroopan unioni ja Kansainvälinen Atomienenergiajärjestö (IAEA) päivittävät omia vaatimuksiaan.

Suomessa syksyllä 2012 tehty IAEA:n Integrated Regulatory Review Service – tarkastus (IRRS-arviointi) totesi valvontaviranomaisen riippumattomuuden olevan tyydyttävällä tolalla käytännössä, mutta suosittelisi sen kirjaamista lakiin eksplisiittisemmin.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Ydinenergialaki

Ydinenergialaki (990/1987) sisältää ydinenergian käyttöön liittyvät yleiset periaatteet sekä säännökset ydinenergian käytön turvallisuudesta, ydinjätehuollon toteuttamisesta, ydinenergian käytön luvanvaraisuudesta ja valvonnasta sekä toimivaltaisista viranomaisista. Ydinenergian käytöllä tarkoitetaan ydinenergialain soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa, joka kattaa kaikki ydinenergiaan ja sen tuottamiseen liittyvät toiminnot uraanin tai toriumin tuotantoon tähtäävästä kaivos- ja malminrikastustoiminnasta aina ydinjätteiden loppusijoitukseen. Lakia tarkentavat säädökset on annettu ydinenergia-asetuksella (161/1988) sekä ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (733/2008), jonka on korvannut uusi ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta annettu valtioneuvoston asetus (717/2013), ydinenergian käytön turvajärjestelyistä annetulla valtioneuvoston asetuksella (734/2008), ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyistä annetulla valtioneuvoston asetuksella (735/2008), jon-

ka on korvannut ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyistä annettu valtioneuvoston asetus (716/2013) ja ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuudesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (736/2008).

Ydinenergia-asetus on luonteeltaan menettelytapasäädös, jossa säädetään muun muassa ydinenergian käyttöön oikeuttavien lupien hakemisesta ja käsittelystä, ydinjätehuollon suunnittelussa ja kustannuksiin varautumisessa noudatettavista menettelyistä sekä ydinenergian käyttöä valvoville viranomaisille ilmoitettavista tiedoista. Ydinenergia-asetuksessa on myös ydinenergialain soveltamisalan ja soveltamisen tarkaksi osoittamiseksi välttämättömät teknisfysikaaliset määrittelyt, raja-arvot ja muut ydinenergialain reuna-alueiden yksityiskohtia tarkentavat säännökset.

Ydinenergialain mukaista turvallisuustasoa täsmentävät edellä mainituilla valtioneuvoston asetuksilla säädetyt yleiset turvallisuusmääräykset, joissa on säädetty ydinenergian käyttöön ja ydinlaitosten suunnitteluun ja rakentamiseen kohdistuvista, lähinnä teknisistä turvallisuusvaatimuksista.

Ydinturvallisuutta koskevia lain säännöksiä ja valtioneuvoston asetuksia tarkentavat edelleen Säteilyturvakeskuksen laatimat ja julkaisemat yksityiskohtaiset turvallisuusvaatimukset. Näissä YVL-ohjeina tunnetuissa teknisissä ohjeistoissa esitetään yksityiskohtaiset vaatimukset ydinenergian käytön turvallisuuden kannalta merkittävillä osaluilla. Säteilyturvakeskus antaa YVL-ohjeet ydinenergialain 7 r §:n nojalla. YVL-ohjeet julkaistaan Säteilyturvakeskuksen määräyskokoelmassa. Säteilyturvakeskuksessa on saatu päätökseensä ohjeiston uudistamistyö, jonka tavoitteena on ollut ajanmukaistaa ohjeiston rakenne ja sisältö.

Ydinenergialain mukaan ydinenergia-alan ylin johto ja valvonta kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle. Ydinenergian käytön turvallisuuden valvonta kuuluu puolestaan Säteilyturvakeskukselle. Ydinenergialaissa säädetään Säteilyturvakeskuksen valvontaan liittyvistä tehtävistä sekä näiden tehtävien edellyttämistä valvontaoikeuksista. Säteilyturva-

keskuksella on toimivalta velvoittaa luvan haltija tai muu toiminnanharjoittaja toimittamaan turvallisuuden valvomiseksi tarvittavat tiedot ja selvitykset, tarkastaa näiden toimintaa sekä asettaa turvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisia vaatimuksia ja antaa määräyksiä. Säteilyturvakeskus on myös ydinlaitosten painelaitteiden valvontaviranomainen. Ydinenergiailaissa on säädetty toimivaltuudet viranomaisille siltä varalta, että lain tai sen nojalla annetun säädöksen noudattaminen laiminlyöttäisiin.

Vuonna 2008 ydinenergialakia uudistettiin melko laajasti. Tällöin muun muassa lain valtuutussäännökset muutettiin perustuslain mukaisiksi. Lisäksi lakiin nostettiin eräitä lakia alemmalla tasolla säädettyjä ydinturvallisuutta koskevia säännöksiä, jotka perustuslain mukaan on annettava lailla. Samalla lakiin lisättiin myös voimakeinojen käyttöä koskevat säännökset ydinenergian käytön turvaamiseksi lainvastaiselta toiminnalta.

Vuonna 2008 ydinenergi lakiin lisättiin ydinenergian käytön turvallisuutta koskeva 2 a luku, jossa säädetään muun muassa valtioneuvostolle kuuluvasta toimivallasta säätää asetuksella kyseisen luvun säännöksiä tarkentavat yleiset turvallisuusmääräykset sekä Säteilyturvakeskuksen toimivallasta asettaa ydinenergi lain mukaisen turvallisuustason toteuttamista koskevat yksityiskohtaiset turvallisuusvaatimukset.

Vuoden 2008 lainsäädäntöuudistuksen tuloksena ydinturvallisuuden perustaso on säädetty ydinenergiailaissa ja yleiset turvallisuusmääräykset on annettu valtioneuvoston asetuksilla. Vuoden 2008 lakiuudistuksen yhteydessä annettiin edellä mainitut neljä valtioneuvoston asetusta (valtioneuvoston asetukset ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta, ydinenergian käytön turvajärjestelyistä, ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyistä ja ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuudesta), joilla säädetään ydinlaitosten yleisistä turvallisuusmääräyksistä.

Kesäkuun 2011 alussa tuli voimaan ydinenergi lain muutos (269/2011), jolla saatiin voimaan ydinlaitosten ydinturvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen perustamisesta annetun neuvoston direktiivin 2009/71/Euratom (ydinturvallisuudirektiivi) asettamat vaatimukset. Heinäkuun 2011 alus-

sa tuli voimaan kaivoslain muuttamisen yhteydessä annettu laki ydinenergi lain muuttamisesta (622/2011). Elokuun 2012 alussa voimaan tulleella lainmuutoksella (410/2012) muutettiin Säteilyturvakeskuksen valvontaoikeuksia koskevia säännöksiä, lisättiin tarkastus- ja testauslaitosten sekä päteväintielimen hyväksyntää ja toimivaltuuksia koskevia säännöksiä sekä korotettiin ydinlaitosten ydinturvallisuustutkimusrahaastoon maksamaa maksua yleisen kustannustason nousua vastaavalla tavalla. Elokuussa 2013 ydinenergi lain muutoksella (499/2013) implementoitiin neuvoston direktiivi 2011/70/Euratom yhteisön kehyksen perustamisesta käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullista ja turvallista huoltoa varten (ydinjätedirektiivi).

Säteilylaki

Säteilylaki (592/1991) sisältää säteilyn käyttöön ja muuhun säteilyaltistusta aiheuttavaan toimintaan liittyvät yleiset periaatteet sekä säännökset säteilytoiminnan turvallisuudesta, luvanvaraisuudesta ja valvonnasta sekä toimivaltaisista viranomaisista. Säteilytoiminnalla tarkoitetaan säteilyn käyttöä ja toimintaa tai olosuhdetta, jossa luonnonsäteilystä ihmiseen kohdistuva säteilyaltistus aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa terveydellistä haittaa. Lakia tarkentavat säännökset on annettu säteilyasetuksella (1512/1991) sekä erinäisillä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksilla ja päätöksillä. Lisäksi Säteilyturvakeskus antaa säteilylain mukaisen turvallisuustason toteuttamista koskevia yleisiä ohjeita (ST-ohjeet) säteilylain 70 §:n 2 momentin nojalla.

Säteilylain mukaan säteilyaltistusta aiheuttavan toiminnan valvonnan ylin johto ja ohjaus kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Säteilyaltistusta aiheuttavan toiminnan valvonnan ylin johto ja ohjaus kuuluvat kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriölle asioissa, jotka koskevat ydinenergiailaissa tarkoitettua ydinenergian käyttöä tai säteilylähteiden kaupallista valmistusta ja kauppaa sekä maahantuontia ja maastavientiä. Säteilylain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista valvoo Säteilyturvakeskus. Säteilyturvakeskus on säteilyn käytön lupavi-

ranomainen, jolla on tarkastus- ja tiedonsaantioikeus sekä oikeus antaa määräyksiä erinäisistä asioista.

Säteilylakia on sen voimaantulon jälkeen muutettu useita kertoja. Merkittävimmät muutokset liittyvät neuvoston direktiivien 96/29/Euratom perusnormien vahvistamisesta työntekijöiden ja väestön terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuville vaaroille sekä 97/43/Euratom henkilöiden terveyden suojelemisesta ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta lääketieteellisen säteilyaltistuksen yhteydessä ja direktiivin 84/466/Euratom kumoamisesta (MED-direktiivi) voimaansaattamiseen vuonna 1998 ja direktiivin 2003/122/Euratom korkeaaktiivisten radioaktiivista ainetta sisältävien umpilähteiden ja isännättömien lähteiden valvonnasta (HASS-direktiivi) voimaansaattamiseen vuonna 2005. Säteilylainsäädäntöä on lähivuosina tarkasteltava kokonaisuutena johtuen Euroopan unionin säteilysuojelun perusdirektiivin eli turvallisuutta koskevien perusnormien vahvistamisesta ionisoivasta säteilystä aiheutuville vaaroilta suojelemiseksi ja direktiivien 89/618/Euratom, 96/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ja 2003/122/Euratom kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin 2013/59/Euratom, jäljempänä *BSS-direktiivin*, voimaansaattamisesta ja lainsäädännön osittaisesta jälkeenjääneisyydestä. BSS-direktiivin lyhenne johdetaan englannin kielen termistä "Basic Safety Standards", jolla tarkoitetaan säteilysuojelun perusturvallisuusstandardeja. Uudella direktiivillä kumotaan viisi erillistä direktiiviä mukaan lukien edellä mainitut direktiivit 6 päivänä helmikuuta 2018, johon mennessä uusi direktiivi on pantava täytäntöön.

2.2 Kansainvälinen kehitys

Ydinenergia-alan viimeaikainen kansainvälinen kehitys korostaa valvontaviranomaisen riippumattoman aseman tärkeyttä. Erityisesti Fukushima onnettomuuden jälkeen asiaan on kiinnitetty enenevässä määrin huomiota ja muun muassa Japani ja Korea ovat ryhtyneet lainsäädäntöuudistuksiin turvallisuusvalvontaviranomaisen riippumattoman aseman korostamiseksi. Myös muissa ydinenergiaa

käytävissä maissa keskustelu ydinturvallisuusviranomaisen asemasta on ajankohtainen. Ydinturvallisuusdirektiivi täydennystä valmisteltiin vuosina 2013—2014 ja se valmistui kesällä 2014. Muutoksessa täsmennetään ydinturvallisuusviranomaisen riippumattomuutta koskevia vaatimuksia. Fukushima onnettomuuden seurauksena myös IAEA:n vaatimukset viranomaistoiminnalle ovat uudistettavina ja kansainvälisen ydinturvallisuuskonvention uudistamistyö on myös meillä. Uudistusten tarkoitus on täsmentää, yhtenäistää ja selkeyttää viranomaistoiminnan riippumattomuutta koskevia vaatimuksia.

2.3 Nykytilan arviointi

Ydinenergialakia ja säteilylakia on muutettu niiden voimassa ollessa useita kertoja. Muutoksilla on ajantasaistettu ja täydennetty lakeja tai muutokset ovat liittyneet kansallisen tai kansainvälisen säädösympäristön kehittymiseen. Suurin osa muutoksista on ollut luonteeltaan teknisiä, kuten EU:n menettelysäädösten täytäntöönpanoa.

Kokonaistarkastelua ydinenergialaille ei ole sen yli 20 vuotta kestäneen voimassaolon aikana tehty, koska ydinenergialain perusperiaatteita ja esimerkiksi yleiseltä merkitykseltään huomattaviin ydinlaitoksiin liittyviä menettelyjä pidetään edelleen laajalti hyväksytyinä ja kansainväliset vaatimukset, esimerkiksi kansalaisten vaikutusmahdollisuuksista päätöksentekoon ympäristöasioissa, täytävänä. Näin ollen ei ole katsottu olevan aihetta tätä esitystä valmisteltaessa uudistaa koko lakia. Yksittäisiä ydinenergialain säännöksiä on kuitenkin tarpeellista tarkistaa.

Säteilylaki on säädetty vuonna 1991. Säteilylaki ja sen nojalla annetut asetukset ovat suurelta osin vanhentuneet, muun muassa asetuksenantovaltuudet, eivätkä vastaa nykyisiä valtiosääntöoikeudellisia vaatimuksia. Vuosien saatossa tehdyt muutokset ovat tehneet laista osin sekavan ja ristiriitaisen. Säteilylain kokonaisuudistus tehdään BSS-direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä 6 päivään helmikuuta 2018 mennessä.

Ydinenergialain 55 §:n mukaan ydinenergian käytön turvallisuusvalvonta kuuluu Säteilyturvakeskukselle. Lain mukaan Säteilyturvakeskuksen tulee tehdä ehdotukset ylei-

siksi turvallisuusmääräyksiksi, mutta Säteilyturvakeskuksella ei ole oikeudellista mahdollisuutta vaikuttaa siihen, otetaanko nämä ehdotukset valtioneuvoston käsittelyyn ja missä muodossa ne hyväksytään. Säteilyturvakeskuksen riippumattomuuden varmistaminen edellyttää, että Säteilyturvakeskus voi antaa ydinenergiain perusteella itsenäisesti ydinenergian käytön yleiset turvallisuusmääräykset.

Ydinenergia-alalla on kansainvälisesti viime vuosina korostettu enenevässä määrin valvontaviranomaisen riippumattomuutta. Ydinenergian käytön turvallisuusvalvonnan tulee olla riippumatonta taloudellisista ja poliittisista intresseistä. Ydinenergiainsäädännön nykytila ei ole Säteilyturvakeskuksen riippumattomuuden kannalta ongelmaton. Vuonna 2012 IRRS-arviointiryhmä (Integrated Regulatory Review Service) arvioi Suomen ydinenergian ja säteilyn käyttöä sekä siihen liittyvää viranomaisvalvontaa ja onnettomuusvalmiustoimintaa. Yksi arviointiryhmän keskeisistä suosituksista oli, että Säteilyturvakeskuksen asema esimerkiksi poliittisista päättäjistä riippumattomana viranomaisena kirjoitetaan Suomen lainsäädäntöön nykyistä selvemmin.

Säteilyturvakeskuksesta annetun lain (1069/1983) 1 §:n mukaan säteilyn vahingollisten vaikutusten estämistä ja rajoittamista, säteilyn ja ydinenergian käytön turvallisuusvalvontaa sekä näihin liittyvää tutkimusta, koulutusta ja tiedottamista varten on sosiaali- ja terveystieteiden alainen säteilyturvakeskus.

Säteilyturvakeskuksen ydinenergiain mukainen toimivalta valtioneuvoston periaatepäätöksiä ja valtioneuvoston myöntämiä lupia koskevissa asioissa perustuu ydinenergiain lain 11, 12, 21 ja 23 §:ään. Lain 11 §:ssä säädetään valtioneuvoston periaatepäätöksestä. Pykälän 1 momentin mukaan yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen rakentaminen edellyttää valtioneuvoston periaatepäätöstä siitä, että ydinlaitoksen rakentaminen on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista.

Lain 12 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriön on hankittava ydinlaitosta koskevasta periaatepäätöshakemuksesta Säteilyturvakeskuksen alustava turvallisuusarvio. Arviossaan Säteilyturvakeskus ottaa kantaa siihen,

voidaanko ydinlaitos rakentaa suomalaisten ydinturvallisuusmääräysten mukaiseksi. Lain 23 §:ssä on lupahakemusten käsittelyä yleisesti koskeva säännös, joka koskee rakentamis- ja käyttö lupia sekä kaikkia muita ydinenergian käyttöä koskevia lupia. Pykälän 1 momentin mukaan lupahakemuksesta on pyydettävä Säteilyturvakeskuksen lausunto, jollei se ole toiminnan luonteen vuoksi ilmeisen tarpeetonta. Lain 6 §:n turvallisuusvaatimusten mukaan ydinenergian käytön on oltava turvallista eikä siitä saa aiheutua vahinkoa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Lain 55 § 1 momentin mukaan ydinenergian käytön turvallisuuden valvonta kuuluu Säteilyturvakeskukselle.

Edellä mainittujen säännösten yhteisvaikutuksesta seuraa, että Säteilyturvakeskuksella on ydinenergiain lain 11, 12, 18—20 ja 23 §:n mukaisissa periaatepäätös- ja lupa-asioissa de jure veto-oikeus. Jollei Säteilyturvakeskuksen alustavan turvallisuusarvion tai lausunnon mukaan olisi riittäviä edellytyksiä rakentaa laitosta turvallisuusvaatimusten mukaisesti, valtioneuvostolla tai lupaviranomaisella ei olisi edellytyksiä tehdä hankkeesta myönteistä päätöstä.

Ydinenergiain lain 21 § sisältää muuhun ydinenergian käyttöön kuin ydinlaitoksia varten myönnettäviä lupia koskevan säännöksen. Pykälän 3 momentin mukaan harkittaessa luvan myöntämistä ydinenergiain mukaiseen kaivos- ja malminrikastustoimintaan, Säteilyturvakeskuksen on todettava, että toiminta täyttää 21 § 1 momentin 1 ja 3—5 kohdissa säädetyt edellytykset. Näitä edellytyksiä on muun muassa se, että toiminta täyttää ydinenergiain mukaiset turvallisuutta koskevat vaatimukset. Säteilyturvakeskuksen veto-oikeus on nimenomaisesti kirjoitettu lakiin kaivos- ja malminrikastushankkeissa.

Säteilylain mukaan säteilylain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista sekä säteilyn lääketieteellistä käyttöä valvoo Säteilyturvakeskus.

Kansainvälinen atomienergiajärjestö (IAEA) julkaisi IRRS-arvioinnin viimeistellyn loppuraportin joulukuussa 2012. Raportissa ehdotetaan muun muassa, että ydinenergiain laki tulisi muuttaa siten, että Säteilyturvakeskuksen toimivalta ydinlaitoslupien turvallisuuskysymyksissä, erityisesti lupaehtojen

asettamisessa, määriteltäisiin laissa selkeästi ja yksiselitteisesti. Lisäksi IRRS-arviointiryhmän raportissa suositeltiin, että Säteilyturvakeskuksen tulisi luopua nykyisestä käytännöstä, jonka mukaisesti se toteuttaa ydinlaitosten ympäristössä säteilytarkkailun valvontaohjelmaa maksullisena palveluna luvanhaltijoille. IRRS-arviointiryhmän suosituksen mukaan Säteilyturvakeskuksen tulisi toteuttaa riippumatonta ympäristön säteilyvalvontaohjelmaa luvanhaltijoilta vaaditun ympäristövalvontaohjelman tulosten varmentamiseksi.

Suomalaisen ydinenergia-alan tutkimusinfrastruktuuria on kehitetty pitkäjänteisesti. Tähän Suomea velvoittavat myös kansainväliset vaatimukset. Osa kansallisesta infrastruktuurista on kuitenkin vanhenemassa ja on korvattava uudella.

Euroopan unionin ydinturvallisuusdirektiivi ja sen muutos (neuvoston direktiivi 2014/87/Euratom) edellyttävät jäsenmaalta riippumatonta kykyä ylläpitää ydinturvallisuutta, osaamista ja sitä parantavaa tutkimusta. Sama vaatimus on Kansainvälisen atomienergiajärjestön ydinturvallisuussopimuksessa (SopS 74/96).

Työ- ja elinkeinoministeriö on selvittänyt asiantuntemuksen varmistamiseksi kerättävien erillisvarallisuuksien käyttöä Euroopan unionin perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen kannalta ja todennut, että erillisvarallisuuksien käyttäminen tutkimukseen ja tutkimusinfrastruktuuriin tutkimusorganisaatioissa ei ole taloudellisen toiminnan harjoittamista, koska rahoitus täyttää kaikki kolme vaadittua edellytystä: tutkimukseen sisältyy koulutusta, tutkimus tapahtuu todellisessa yhteistyössä ja tutkimustulokset leviävät laajasti ja syrjimättömästi.

Työ- ja elinkeinoministeriö teetti vuosina 2013—2014 kansallisten sidosryhmien kanssa Ydinenergia-alan tutkimusstrategian, jonka yhtenä suositukseksi on: "Infrastruktuurin rakentamista, ylläpitoa ja hyödyntämistä on koordinoitava kansallisella tasolla. Rahoituksesta on huolehdittava pitkäjänteisesti ja kansallisten rahoittajien roolit on selkeytettävä". Tutkimusstrategian tekeminen perustui työ- ja elinkeinoministeriön Kansallisen osaamistyöryhmän suositukseen vuodelta 2012. Kan-

sainvälisten vaatimusten täyttäminen ja edellä mainitut kotimaiset velvoitteet edellyttävät riittävän tasokasta kansallista infrastruktuuria, johon kuuluvat esimerkiksi rakenteiden tutkimuksen ja ydinjätehuollon laboratoriot sekä termohydrauliikan koelaitteistot. Kansallisen Osaamistyöryhmän työ perustui eduskunnan lausumaan ydinlaitosten vuoden 2010 periaatepäätösten hyväksymisprosessissa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on selventää Säteilyturvakeskuksen asemaa riippumattomana turvallisuusvalvontaviranomaisena. Ydinenergian käytön ja säteilyn käytön turvallisuuden varmistamiseksi on tärkeää, että turvallisuusvalvonta on riippumatonta poliittisista ja taloudellisista intresseistä.

Ydinenergiain 7 a luvussa mainittujen maksujen ehdotetut korotukset mahdollistavat ydinturvallisuustutkimuksen infrastruktuurin uuden kehitysvaiheen ja siten osaamisen korkean tason säilymisen ja kehittymisen.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Ydinenergiainlaki

Säteilyturvakeskuksen valvontaoikeuksia esitetään laajennettaviksi siten, että jatkossa Säteilyturvakeskus suorittaisi viranomaisena ydinlaitosten ja kaivosten ympäristön säteilyvalvontaa. Toistaiseksi Säteilyturvakeskus on tehnyt ydinvoimalaitosten ympäristön säteilymittauksia maksullisena palvelutoimintana. Tämä on ongelmallinen toimintatapa paitsi valvonnan riippumattomuuden kannalta, myös siksi, että tällaisen maksullisen palvelutoiminnan asiakirjat eivät ole viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) alaisia, mikä vaikeuttaa esimerkiksi ydinlaitoksen tai kaivoksen ympäristön säteilytilanteesta tiedottamista mahdollisissa häiriötilanteissa.

Lain 7 q §:ä esitetään muutettavaksi siten, että yleisten turvallisuusmääräysten antovalta

siirrettäisiin Säteilyturvakeskukselle.

Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 14 a §, jossa säädettäisiin valtioneuvoston periaatepäätökseen sisällytettävistä ehdoista.

Lakiin esitetään lisättäväksi säännös, jonka mukaan ydinennergian käytön turvallisuutta koskeva ehdotus lupahdoiksi olisi sisällytettävä lausuntoon, jonka Säteilyturvakeskus antaa lupahakemuksesta ydinennergialain 23 §:n nojalla. Ydinennergialain 25 §:ään sisällytettävän säännöksen mukaan lupaviranomaisen olisi otettava huomioon Säteilyturvakeskuksen edellä mainitut turvallisuutta koskevat ehdotukset.

Lain 53 a §:n mukaista ydinturvallisuusmaksua ja 53 b §:n mukaista jätehuoltovelvolliselta kerättävää maksua esitetään korotettavaksi merkittävästi. Tehtyjen ydinennergia-alan osaamisen kehittämiseen ja tutkimusstrategian linjausten mukaisesti tutkimusinfrastruktuurin kehittämisessä edetään nyt seuraavaan vaiheeseen, jolloin rakennetaan uutta infrastruktuuria. Näiden investointien rahoitus varmistetaan osaltaan nyt tehtävillä määräaikaisilla korotuksilla. Ensimmäinen korotus astuisi voimaan vuoden 2016 alusta.

Tutkimustarve on vähintään 100 vuoden mittainen. Infrastruktuurin kehittäminen kohdistuu VTT:n Otaniemessä rakenteilla olevan Ydinturvallisuustalon toimintoihin ja Lappeenrannan teknillisen yliopiston laskennallisen lämpö- ja virtaustekniikan tutkimuslaboratorioon. Nyt esitetyn Otaniemen infrastruktuurin kehittämisen jälkeen on tarkoitus keskittyä Lappeenrannan infrastruktuurin kehittämiseen.

Säteilylaki

Säteilyturvakeskuksen valtuuksia antaa säteilylaissa säädetyt turvallisuustason toteuttamista koskevia määräyksiä esitetään laajennettaviksi. Määräykset kohdistuvat pääsääntöisesti säteilylain mukaisen turvallisuuslupan haltijoihin ja niillä täsmennetään laissa asetettuja vaatimuksia ja velvoitteita. Säteilyn käytön osalta Säteilyturvakeskuksella on jo voimassa olevan lain nojalla tiettyjä määräysenantovaltuuksia. Varsinaisten sitovien määräysten ohella Säteilyturvakeskuksen antamalla niin sanotuilla ST-ohjeilla

on tosiasiallisesti varsin sitova vaikutus, koska ne otetaan säteilylain mukaisen turvallisuuslupan ehdoiksi. Koska ST-ohjeiden status ei kuitenkaan vastaa perustuslain vaatimuksia, ehdotetaan Säteilyturvakeskukselle annettavaksi määräysenantovaltuuksia tiettyistä erikseen säädetyistä asioista. Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuuksia on myös tarpeen laajentaa ja tarkentaa. Ennen määräysten antamista Säteilyturvakeskuksen on kuultava luvanhaltijoita, säteilyturvaneuvottelukuntaa, ministeriöitä ja tarvittavassa laajuudessa muita viranomaisia.

Esitysehdoituksessa käytetään nykyaikaista ilmaisua "toiminnanharjoittaja", vaikkakin lain 13 §:ssä säädetyssä toiminnanharjoittajan määritelmässä "toiminnan harjoittaja" on kirjoitettu erikseen. Tässä lain osittaisuudistuksessa on tarkoituksenmukaista ottaa käyttöön muualla lainsäädännössä vakiintunut yhdyssana "toiminnanharjoittaja". Lain kokonaisuudistuksen yhteydessä tulisi myöhemmin ottaa käyttöön "toiminnanharjoittaja" koko lakiin.

4 Esityksen vaikutukset

Ydinennergialaki

Esityksen suorat vaikutukset kohdistuisivat lähinnä viranomaistyöhön. Välillisesti esitetyt lainmuutokset vaikuttaisivat turvallisuusvalvonnan riippumattomuuteen ja sitä kautta osaltaan varmistaisivat ydinennergian ja säteilyn käytön turvallisuutta.

Nykyään luvanhaltijat ostavat ympäristön säteilyvalvontaan liittyvät radioaktiivisten aineiden analyysit Säteilyturvakeskukselta palvelutoimintana. Jatkossa Säteilyturvakeskus suorittaisi valvonnan viranomaistyönä ja laskuttaisi sen kustannukset luvanhaltijoilta. Lainmuutos ei merkittävästi muuttaisi Säteilyturvakeskuksen tai voimayhtiöiden kustannuksiin.

Säteilyturvakeskus on jo voimassa olevan ydinennergialain nojalla valmistellut ehdotukset yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi, jotka on annettu valtioneuvoston asetuksilla. Jatkossa näiden määräysten valmistelu, vahvistaminen ja ylläpito olisivat kokonaisuudessaan Säteilyturvakeskuksen vastuulla.

Lupaprosessin muuttuminen vaikuttaisi lä-

hinnä viranomaistyöhön. Säteilyturvakeskuksen tulisi sisällyttää lausuntoonsa ydinturvallisuutta koskeva ehdotus lupaehdoista ja lupaviranomaisen tulisi ottaa huomioon ehdotus lupaehdoiksi lupapäätöksessä.

Ydinenergiain 53 a §:ssä tarkoitettuun ydinturvallisuustutkimusmaksuun tulisi kymmenen vuoden ajaksi korotus ydinturvallisuustutkimukseen käytettävän infrastruktuurin kehittämiseksi. Nykyinen vuonna 2012 tarkistettu maksu on 260 euroa ydinlaitoksen lämpötehon mukaan laskettua megawattia kohti. Maksu olisi 570 euroa vuosina 2016—2020 ja 390 euroa vuosina 2021—2025. Korotuksen perusteena on ydinturvallisuuteen tarvittavan tutkimusinfrastruktuurin vanheneminen ja kasvanut kehittämistarve, koska Suomen ydinlaitokset ovat elinkaaren eri vaiheissa, ne ovat erilaisia ja niiden määrä on kasvanut. Nykyisin valtion talousarvion ulkopuoliseen Valtion ydinjätehuoltorahastoon kerättävän ydinturvallisuustutkimusta koskevan rahoituksen määrä on yhteensä noin 5,7 miljoonaa euroa. Korotuksen vaikutus kerättävään rahamäärään olisi 3,2 miljoonaa euroa vuosina 2016—2020 ja 0,4 miljoonaa euroa vuosina 2021—2025. Valtioneuvosto hylkäsi 25.9.2014 Teollisuuden Voima Oyj:n hakemuksen Olkiluoto 4:n rakentamislupahakemuksen jättämisajankohdan siirtämisestä, joten Olkiluoto 4-laitosyksikön maksuista jatkossa ei ole varmuutta, mutta laskemien pohjana on ydinturvallisuussmaksun poistuminen vuodesta 2016 lähtien. Ydinturvallisuussmaksun määräytymiselle esitetään ajallista liityntää periaatepäätökseen ja ydinenergiain mukaisiin lupiin.

Ydinenergiain 53 b §:ssä tarkoitettuun ydinjätehuollon tutkimusta koskevaan maksuun tulisi kymmenen vuoden ajaksi korotus ydinjätehuollon tutkimukseen käytettävän infrastruktuurin kehittämiseksi. Nykyinen alkuperäinen vuonna 2003 säädetty vuosittainen maksu on 0,08 prosenttia jätehuoltovollisen vahvistetusta vastuumäärästä. Maksu olisi 0,13 prosenttia vuosina 2016—2020 ja 0,10 prosenttia vuosina 2021—2025 vahvistetusta vastuumäärästä. Korotuksen perusteena on ydinjätelaitosten määrän kasvu, siirtyminen käytetyn polttoaineen loppusijoitusvaiheeseen sekä ydinturvallisuustutkimuk-

seen tarvittavan tutkimusinfrastruktuurin vanheneminen ja kasvanut kehittämistarve. Nykyisin valtion ydinjätehuollon tutkimusta koskevan rahoituksen määrä on yhteensä noin 1,8 miljoonaa euroa. Korotuksen vaikutus kerättävään rahamäärään tulisi olemaan 1,5 miljoonaa euroa vuosina 2016—2020 ja 1,0 miljoonaa euroa vuosina 2021—2025.

Ydinjätehuollon tutkimusta koskevan maksun määräytymiselle esitetään ajallinen liityntä jätehuoltovolliseksi tuloon.

Ydinturvallisuustutkimusmaksun ja ydinjätehuollon tutkimusta koskevan maksun korotukset ovat määräaikaaisia ja tulevat voimaan portaittain. Korotukset tulevat voimaan vuoden 2016 alussa ja ovat voimassa vuoden 2025 loppuun.

Kokonaisuudessa ydinenergiain 7 a (Asiantuntemuksen varmistaminen) luvussa säädettyillä maksuilla kerätään nykyisin 7,4 miljoonaa euroa. Maksuja maksavat voimayhtiöt ovat nykyisin Fennovoima Oy, Fortum Power and Heat Oy ja Teollisuuden Voima Oyj sekä Teknologian tutkimuskeskus VTT tutkimusreaktorinsa osalta. Korotusten vaikutus kerättävään kokonaisrahamäärään tulisi olemaan 4,7 miljoonaa euroa vuosina 2016—2020 ja tällöin kerättäisiin maksuja vuodessa 12,2 miljoonaa euroa. Korotuksen vaikutus olisi 1,4 miljoonaa euroa vuosina 2021—2025 ja tällöin kerättäisiin maksuja vuodessa 8,9 miljoonaa euroa.

Ydinenergia-alan tutkimusrahoitusta koskevien säännösten ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia. Ydinturvallisuuden korkea taso pystytään osaltaan ylläpitämään riittävällä tutkimustoiminnan ja osaamisen kehittämisen avulla. Maksuja maksaville yhtiöille ehdotetut muutokset voivat vaikuttaa siten, että niiden oman tutkimustoiminnan rahoitus voi vähentyä ainakin vuosina 2016—2020.

Säteilylaki

Esityksen suorat vaikutukset kohdistuvat lähinnä viranomaistyöhön. Välillisesti esitetyt lakimuutokset vaikuttaisivat turvallisuusvalvonnan riippumattomuuteen ja sitä kautta osaltaan varmistaisivat säteilyn käytön turvallisuutta. Säteilylain nojalla annettavien asetusten ja ministeriön päätösten sisältämät

turvallisuutta vaatimukset annettaisiin jatkossa Säteilyturvakeskuksen määräyksinä. Säteilyturvakeskuksen tulee kuulla ennen määräysten antamista luvanhaltijoita, säteilyturvaneuvottelukuntaa, ministeriöitä ja tarvittavassa laajuudessa muista viranomaisista.

Uraania ja toriumia sisältävän malminetsintäalueen sekä muun malmin kuin uraanin ja toriumin tuottamiseen tarkoitettua kaivosaluetta ja niiden ympäristön säteilyturvallisuuden viranomaisvalvonnan kustannukset laskutettaisiin malminetsintää tai kyseistä kaivostoimintaa harjoittavalta toimijalta. Lakimuutoksesta ei aiheudu merkittäviä kustannuksia toiminnanharjoittajille.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esityksen valmistelu on tapahtunut työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja Säteilyturvakeskuksen kanssa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunto 34 taholta. Lausunnon antoivat valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, oikeusministeriö, sisäministeriö, Säteilyturvakeskus, Valtion ydinjätehuoltorahasto, Ydinturvallisuusneuvottelukunta, VTT Teknologian tutkimuskeskus, Fennovoima Oy, Fortum Power and Heat Oy, Posiva Oy, Talvivaara Kaivososakeyhtiö Oyj, Teollisuuden Voima Oyj, Aalto-yliopisto, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri.

Suurimmassa osassa lausuntoja muutosten nähtiin olevan pääosiltaan tärkeitä ja perusteltuja. Niissä pidettiin tärkeänä Säteilyturvakeskuksen itsenäisen ja riippumattoman aseman varmistamista ydinenergiankäytön turvallisuusvalvonnassa, sekä rahoituksen varmistamista ydinturvallisuus- ja ydinjätehuollon tutkimuksen infrastruktuurin kehittämiseksi. Esitysluonnokseen kriittisesti suhtautuvia kantoja oli lähinnä ydinvoimayhtiöillä (Fortum Power and Heat Oy, Teollisuus-

den Voima Oyj, Fennovoima Oy ja Posiva Oy), joiden mielestä hallituksen esitys ei ole tarpeeksi hyvin perusteltu ja siitä tulisi laajemmassa mittakaavassa luopua. Ydinvoimayhtiöt pitivät ongelmallisena erityisesti yleisten turvallisuusmääräysten antamisvaltuuksien muutosta sekä valtion ydinjätehuoltorahastoon kerättävien maksujen korotuksia koskevia lainkohtia.

Jotkin lausunnonantajat eivät kommentoineet lakimuutoksia yleisesti, vaan niissä käsiteltiin vain osaa muutoksista. Osa kommentoi vain valtion ydinjätehuoltorahastoon kerättävien maksujen korotuksia koskevia muutoksia (VTT Teknologian tutkimuskeskus ja Aalto-yliopisto) ja osa Säteilyturvakeskuksen roolia koskevia muutoksia (sosiaali- ja terveysministeriö, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, sisäministeriö). Ydinjätehuoltorahastoon kerättävien maksujen korotusten osalta hallituksen esityksessä esitetyt muutokset nähtiin pääosin perusteltuina. Säteilyturvakeskuksen roolia kommentoineet lausunnot olivat jakautuneet kohtalaisen tasaisesti muutoksia perusteltuina pitäviin ja ongelmallisina pitäviin kantoihin.

Oikeusministeriö katsoi lausunnossaan, että ehdotettu ydinenergialain 7 q §:n säännös määräyksenantovallan antamisesta Säteilyturvakeskukselle on mahdollista katsoa täytävän perustuslain 80 §:n vaatimukset. Samoin oikeusministeriö katsoi, että säteilylakiin ehdotettu määräyksenantovaltuuden voidaan pääosin katsoa vastaavan perustuslain 80 §:n vaatimuksia. Oikeusministeriön molempiin lakiesityksiin esittämät muutosehdotukset on huomioitu.

Oikeusministeriön lausunnossaan esittämän käsityksen mukaan ehdotetuissa ydinjätehuoltomaksujen väliaikaista kaksinkertaistamista tarkoittavassa sääntelyssä ei perustuslakivaliokunnan käytännön huomioon ottaen ole kysymys perustuslain 87 §:ssä tarkoitusta rahaston olennaisesta laajentamisesta eikä ehdotetuilla maksujen korotuksilla ole vaikutusta rahaston käyttötarkoitukseen.

Lausunnoissa esitetyt näkökohdat on pyritty ottamaan huomioon mahdollisuuksien mukaan. Lausunnoista on laadittu tiivistelmä, joka on nähtävillä työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivuilla.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Ydinenergalaki

7 c §. *Säteilyaltistuksen enimmäisarvot.* Kun ydinlaitos toimii normaalisti, sen päästöt ympäristöön ovat pieniä eivätkä heikennä laitoksen ympäristön säteilyturvallisuutta. Päästöjen tarkkailu ja niistä raportoiminen kuuluvat ydinlaitoksen haltijalle lainsäädännössä asetettujen ja Säteilyturvakeskuksen tarkentamien vaatimusten mukaisesti.

Ydinlaitoksen ulkopuolella suoritettavasta ympäristön säteilytarkkailusta on huolehtinut Säteilyturvakeskus. Käytännössä toiminta on ympäristöstä otettujen näytteiden radionuklidien mittauksia tarkoilla laboratorioanalyysillä. Näytteet kerätään vesiympäristöstä ja maaympäristöstä, samoin viljelytuotteista ja elintarvikkeista valvontaohjelman mukaisesti. Valvonnan tarkoitus on varmistaa luvanhaltijalle kuuluvien päästöjen mittausten luotettavuus ja muutenkin todentaa, että voimalaitoksen ympäristövaikutukset eivät poikkea odotetusta.

Nykyisen käytännön mukaisesti ympäristön säteilytarkkailu on katsottu luvanhaltijan velvollisuudeksi. Säteilyturvakeskus, jolla on valtakunnallisen ympäristön säteilyvalvontatehtäväänsä myötä laboratoriovalmiudet ja osaaminen radioaktiivisuusvalvontaan, on kuitenkin käytännössä toteuttanut valvontaohjelmat. Ohjelmasta ja sen toteutuksesta on sovittu luvanhaltijan ja Säteilyturvakeskuksen kesken ja Säteilyturvakeskus on veloittanut kustannukset luvanhaltijalta. Toisaalta Säteilyturvakeskus on viranomaisena asettanut ohjeistossaan valvontaohjelmaa koskevat vaatimukset.

Edellä kuvattu 1980-luvulta periytyvä käytäntö ehdotetaan muutettavaksi, koska Säteilyturvakeskus ympäristöanalyysia tekemään on asiallisesti katsoen luvanhaltijan alihankkijan asemassa. Valvonnan riippumattomuuden ja ulkoisen uskottavuuden kannalta asianmukainen järjestely olisi, että Säteilyturvakeskus tekisi viranomaisena luvanhaltijoille aiemmin palveluna tekemänsä ympäristöanalyysit osana tarkkailua ja valvontaa se-

kä veloittaisi kustannukset julkisoikeudellisina suoritteina kuten muutkin toimenpiteensä säteily- ja ydinturvallisuutta valvovana viranomaisena. Säteilyturvakeskus huolehtisi myös näitä analyysia varten tarvittavista näytteistä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan Säteilykeskuksen tulisi tarpeellisessa laajuudessa tarkkailla ja valvoa ydinlaitoksen ympäristöä radioaktiivisten aineiden päästöjen mittausten luotettavuuden ja laitoksen ympäristövaikutusten todentamiseksi. Luvanhaltijan vastuulla oleva valvonta toteutettaisiin Säteilyturvakeskuksen hyväksymän säteilytarkkailuohjelman mukaisesti.

Voimayhtiöillä on nykyisen lainsäädännön nojalla velvollisuus valvoa radioaktiivisten aineiden päästöjä laitokselta ja tarkkailla pitoisuuksia ympäristössä (valtioneuvoston asetus ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta 27 §). Tämä velvollisuus säilyisi ennallaan. Luvanhaltijoilla tulisi edelleen olemaan esimerkiksi ilmankerääjiä, ympäristödosimetreja ja kiinteitä säteilymittausasemia laitosalueen ulkopuolella.

On erityisesti korostettava, ettei esitys vaikuta luvanhaltijan velvollisuuteen varautua uhka- ja onnettomuustilanteisiin. Näiltä osin luvanhaltijan tehtävät perustuvat ydinenergalain 7 p ja 9 §:iin sekä ydinlaitoksen valmiusjärjestelyistä annettuun valtioneuvoston asetukseen. Valmiustehtävät edellyttävät luvanhaltijalta varautumista muun muassa säteilymittauksiin ja meteorologisiin mittauksiin säteilytilanteen havainnoimiseksi myös voimalaitosalueen ulkopuolella. Etenkin äkillisessä päästötilanteessa luvanhaltijan valmiushenkilöstön kyky suorittaa sille kuuluvat tehtävät voimalaitoksen lähiympäristössä on ensiarvoisen tärkeä tilannetietojen saamiseksi ja suojelutoimien arvioimiseksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan Säteilyturvakeskuksen tulisi tarpeellisessa laajuudessa tarkkailla ja valvoa kaivosalueen tai malminrikastuslaitoksen ympäristöä säteilyturvallisuuden varmistamiseksi tapauksia, joissa valtioneuvoston on myöntänyt ydinenergalain 16 §:1

momentissa tarkoitettua luvan kaivostoimintaan tai malminrikastustoimintaan, jonka tarkoituksena on uraanin tai toriumin tuottaminen. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa edellytykset ympäristön säteilyvalvonnan toteuttamiseen silloin, kun on myönnetty lupa kaivos- tai malminrikastustoimintaan, jonka tarkoitus on uraanin tai toriumin tuottaminen. Tarkoitus on, että tätä lainkohtaa sovellettaisiin luvanhaltijan hallinnassa olevan alueen (kaivoslaissa tarkoitettu kaivosalue tai malminrikastuslaitoksen hallitsema kiinteistö) ulkopuolella, siis tarpeen vaatimassa laajuudessa kaivoksen tai malminrikastuslaitoksen ympäristössä.

Kun kyse on radioaktiivisten materiaalien hyödyntämisestä, on erityisen tärkeää varmistaa, että prosessi pidetään hallittuna ja lupaehtojen mukaisena ja että siinä syntyvä jäte ja muu sivuaine käsitellään ja säilytetään asianmukaisesti. Järjestelyt tämän toteuttamiseksi kuuluisivat edelleen toiminnanharjoittajalle eli sille, joka on saanut luvan kaivostoimintaan tai malminrikastustoimintaan taikka molempiin. Toiminnanharjoittajan velvollisuus olisi myös edelleen toteuttaa radioaktiivisten aineiden ja niitä koskevien prosessien tarkkailu ja valvonta kaivoksen tai malminrikastuslaitoksen alueella.

Säteilyturvakeskuksen valvonnan tarkoitus olisi täydentää luvanhaltijan omaa valvontaa ja varmistaa, että luvanhaltijan omat toimenpiteet ovat riittäviä. Ympäristövalvonnan mitoituksessa ja kohdentamisessa Säteilyturvakeskuksen tulisi noudattaa ydinenergialain 7 a §:n periaatetta, ottaen huomioon paikalliset olosuhteet sekä myös asianomaisen kaivoksen tai malminrikastuslaitoksen jo toteutuneesta toiminnasta kertyneet havainnot.

7 q §. *Yleiset turvallisuusmääräykset.* Voimassa olevan pykälän mukaan lain 2 a lukua tarkentavat yleiset turvallisuusmääräykset annetaan valtioneuvoston asetuksella. Lain 7 q §:n nojalla on annettu valtioneuvoston asetukset ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta, ydinenergian käytön turvajärjestelyistä, ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyistä sekä ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuudesta. Asetus uraanin ja toriumin tuottamiseksi harjoitettavan kaivostoiminnan ja malminrikastustoiminnan turvallisuudesta on valmisteilla.

Ennen vuoden 2008 lainmuutoksia valtioneuvoston määräyksenantovalta perustui ydinenergialain 81 §:ään, jolla valtioneuvosto oli valtuutettu antamaan ydinenergian käytön turvallisuutta, turva- ja valmiusjärjestelyjä sekä pelastuspalvelujärjestelyjä koskevia yleisiä määräyksiä. Lain 81 §:n 2 momentin mukaan Säteilyturvakeskuksen tehtävänä oli valmistella esitykset yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi. Vuoden 2008 lainmuutoksessa asetuksenantovalta siirrettiin uuteen 2 a luvun 7 q §:ään.

Samalla lainmuutoksella ydinenergialakiin lisättiin uusi 7 r §, jossa säädetään Säteilyturvakeskuksen oikeudesta asettaa yksityiskohtaiset turvallisuusvaatimukset. Hallituksen esityksen mukaan pykälän tarkoituksena on osoittaa Säteilyturvakeskuksen asettamien yksityiskohtaisten turvallisuusvaatimusten, YVL-ohjeiden, status ydinenergia-alan turvallisuusnormistossa.

Säteilyturvakeskuksen perustyö ydinenergian käytön turvallisuutta valvovana viranomaisena on konkreettisten suunnitelmien arvioimista ja täytäntöönpanon tarkastamista. Tämän työn kohteena on aina konkreettinen asia tai ratkaisu, kuten rakenne, laitososa, materiaali, toiminta tai muu turvallisuuden kannalta merkittävä osa ydinenergian käyttöä. Käytännön kokemus kuitenkin osoitti jo ydinenergian käytön varhaisvaiheessa, että parhaat tulokset voidaan saavuttaa kokoomalla ja kehittämällä ydinturvallisuutta koskevia perusasioita yksittäistapausta yleisemmiksi turvallisuusnormeiksi, jotka ovat esimerkiksi teknisiä standardeja, koeteltuja hyviä käytäntöjä ja muita ydinenergian käytössä vaadittavan korkean laadun normeja. Tästä syystä Säteilyturvakeskus on 1970-luvulta alkaen kirjannut ydinenergian käytön turvallisuutta koskevia yksityiskohtaisia vaatimuksia YVL-ohjeiksi.

Ydinenergian käytön turvallisuusvaatimusten asettaminen vaatii syvällistä teknistä asiantuntemusta. Tästä syystä jo voimassa olevan lain mukaan Säteilyturvakeskuksen velvollisuutena on tehdä ehdotus yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi.

Yleisten turvallisuusmääräysten antovalta ehdotetaan 7 q §:n muutoksella siirrettäväksi Säteilyturvakeskukselle. Ehdotus muuttaisi nykytilaa siltä osin, että Säteilyturvakeskus

paitsi valmistelisi määräykset, myös päättäisi niiden antamisesta.

Ydinenergia-alan kehitys on ajoittain melko nopeaa ja kansainvälinen vaatimustaso muuttuu. Esimerkiksi Fukushima ydinvoimalaonnettomuudesta seurasi uusia vaatimuksia ydinvoimaloiden turvallisuudelle. Näistä syistä on perusteltua, että Säteilyturvakeskus voi itsenäisesti päättää turvallisuusvaatimuksista ja niiden muuttamisesta.

Fukushiman ydinvoimalaonnettomuuden seurauksena ydinturvallisuusvalvonnan riippumattomuus on korostunut. Asia tuli esille myös syksyllä 2012 toteutetussa IRRS-arvioinnissa.

Perustuslain 80 §:n 2 momentti asettaa reunaehdot viranomaisen määräystenantovalalle. Muu viranomainen kuin tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu.

Säteilyturvakeskuksen määräyksenantovalta rajoittuisi tarkempiin, ydinenergiain 2 a luvun säännöksiä koskeviin määräyksiin. Ydinenergian käytön yleisistä periaatteista ja vaaditusta turvallisuustasosta säädettäisiin edelleen lain tasolla.

Lain 7 q §:n 1 momenttiin lisättäisiin yksityiskohtainen, kattava luettelo asioista, joista Säteilyturvakeskus voi antaa määräyksiä. Luettelo olisi muotoiltu siten, että se kattaisi erilaisten ydinlaitosten suunnittelun, rakentamisen, käytön ja käytöstä poiston siten, että voimassa olevan lain 7 q §:n 2 momentin kaltainen säännös ei olisi enää tarpeen.

Ydinlaitosten käytöstä poistamista koskee ydinenergiain 7 g §. Toistaiseksi pykälä ei ole tullut sovellettavaksi, mutta lähitulevaisuudessa on odotettavissa käytöstäpoistohankkeita. Laissa asetetun turvallisuustason täsmentäminen on tarpeen. Tästä syystä 7 q §:n 1 momenttia esitetään täydennettäväksi siten, että yleisiä turvallisuusmääräyksiä voidaan antaa myös ydinlaitosten käytöstä poistamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi Säteilyturvakeskuksen velvollisuudesta kuul-

la luvanhaltijoita, ydinenergiain 56 §:ssä tarkoitettuja neuvottelukuntia, työ- ja elinkeinoministeriötä, sisäministeriötä, ympäristöministeriötä ja pelastusviranomaisia sekä tarvittavassa laajuudessa muita viranomaisia ennen pykälän 1 momentissa tarkoitettujen määräysten antamista.

Nykyisillä ydinenergiain 7 q §:n nojalla annetuilla asetuksilla on pääsääntöisesti säädetty teknisistä, ydinlaitoksen suunnittelua, rakentamista ja käyttöä ohjaavista määräyksistä. Nykyisen 7 q §:n 3 momentin mukaan asetuksella on erityisesti määrättävä johtamisvastuun siirtymisestä onnettomuus- ja uhkatilanteissa. Tällaisilla säännöksillä määritetään muiden viranomaisten toimivaltaa. Säteilyturvakeskuksen määräyksillä ei voida säätää muiden viranomaisten toiminnasta, joten näiden osalta asetuksenantovalta jäisi valtioneuvostolle. Jo olemassa olevissa asetuksissa olevat johtamisvastuun siirtymistä koskevat säännökset siirrettäisiin lakimuutoksen yhteydessä ydinenergia-asetukseen. Asetuksenantovaltuus siirrettäisiin muiden asetuksenantovaltuuksien yhteyteen lain 82 §:ään. Samoin asetuksella tulisi asian yhteiskunnallisen merkityksen vuoksi säätää ydinlaitoksesta aiheutuvan säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamisesta.

Ydinenergiain 55 §:ssä säädetään Säteilyturvakeskuksen tehtävistä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi, koska jatkossa Säteilyturvakeskuksen ei enää tule tehdä ehdotuksia yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä toimijoista, joita Säteilyturvakeskuksen on kuultava valmistellessaan 1 momentissa tarkoitettuja määräyksiä. Ydinenergiain 54 §:n mukaan ydinenergiain ylin johto ja valvonta kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle, minkä vuoksi ministeriö on aina lausunnonantajana määräyksiä valmisteltaessa. Lakimuutoksen yhteydessä on muutettava myös ydinenergia-asetuksen 144 §:ä, jossa on säädetty, mitä tahoja Säteilyturvakeskuksen tulee kuulla valmistellessaan ehdotusta yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi.

14 a §. Periaatepäätöksen ehdot. Ydinenergiain 11 §:n mukaan yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen rakentaminen edellyttää valtioneuvoston periaatepäätöstä siitä, että ydinlaitoksen rakentami-

nen on yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Periaatepäätöstä haetaan lain 12 §:n mukaan valtioneuvostolle osoitetulla hakemuksella, josta on hankittava Säteilyturvakeskuksen alustava turvallisuusarvio. Valtioneuvoston periaatepäätös ydinlaitoksen rakentamisesta on lain 15 §:n mukaan viipymättä annettava eduskunnan tarkastettavaksi. Eduskunta voi kumota periaatepäätöksen sellaisenaan tai päättää, että se jää sellaisenaan voimaan.

Ydinenergialain nojalla annettaviin periaatepäätöksiin sisällytetään toiminnan toteuttamista koskevia ehtoja. Voimassa oleva laki ei sisällä säännöksiä näistä ehdoista tai niiden asettamisen menettelystä. Tästä syystä lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 14 a §, jonka 1 momentin mukaan periaatepäätökseen tulisi sisällyttää ehdot, jotka ovat tarpeen ydinenergialain 2 luvussa tarkoitettujen yleisten periaatteiden ja lain mukaisten turvallisuusvaatimusten toteuttamiseksi. Lisäksi pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston olisi otettava huomioon Säteilyturvakeskuksen 12 §:ssä tarkoitettussa alustavassa turvallisuusarviossa esitetyt ehdotukset.

23 §. Lupahakemuksen käsitteleminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momenttiin lisätään säännös, jonka mukaan Säteilyturvakeskuksen on sisällytettävä lupahakemuksen johdosta antamaansa lausuntoon ehdotus lupaehdoiksi, jotka ovat tarpeen lain 2 a luvun mukaisten turvallisuusvaatimusten toteuttamiseksi. Ydinenergian käytön turvallisuuden varmistamiseksi Säteilyturvakeskuksen tulee voida esittää lupaviranomaisille ehdotuksensa lupaehdoiksi.

Ydinenergialain mukaisia lupaviranomaisia ovat valtioneuvosto, työ- ja elinkeinoministeriö sekä Säteilyturvakeskus. Vaikka kaikki ydinenergialain mukaiset lupaviranomaiset ovat velvollisia päätöksenteossaan noudattamaan ydinenergialakia, on perusteltua, että Säteilyturvakeskus ydinenergian käytön turvallisuusvalvonnasta vastaavana viranomaisena ja turvallisuuskysymysten ylimpänä asiantuntijana sisällyttää ehdotuksen ydinturvallisuutta koskevista lupaehdoista lupahakemuksesta antamaansa lausuntoon silloin, kun Säteilyturvakeskus ei ole varsinainen lupaviranomainen.

Suomi on kansainvälisillä sopimuksilla sitoutunut ydinturvallisuuden korkeaan tasoon

ja ensisijaisuuteen ydinenergian käytössä. Ydinenergialain 5 §:n mukaan ydinenergian käytön on oltava yhteiskunnan kokonaisedun mukaista. Tämä tarkoittaa sitä, että ydinenergian käytön on oltava myös turvallista. Turvallisuuden ensisijaisuutta korostaa se, että muut viranomaiset eivät voi omien intressiensä johdosta jättää huomiotta turvallisuusviranomaisten asettamaa esitystä lupaehdoista.

25 §. Lupaehdot ja niiden muuttaminen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan lupaviranomaisen olisi otettava huomioon 23 §:ssä tarkoitettussa Säteilyturvakeskuksen lausunnossa esitetyt turvallisuutta koskevat ehdotukset.

53 a §. Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ydinlaitoksen haltijalta vuosittain kerättävää ydinturvallisuustutkimusmaksua korotettaisiin vuoden 2016 alusta siten, että maksu olisi 570 euroa vuosina 2016—2020 ja 390 euroa vuosina 2021—2025 kultakin ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta. Tämän jälkeinen maksu määritellään ennen vuotta 2026.

Uusien ydinlaitosyksiköiden rakentamista koskevat periaatepäätökset vuonna 2010 ja vuonna 2012 yleiseen kustannustason nousuun perustuva ydinturvallisuusmaksun muutos ovat lisänneet tutkimusrahoituksen vuosittaista määrää noin 2,8 miljoonasta eurosta vuonna 2010 noin 5,7 miljoonaan euroon vuonna 2014. Samaan aikaan on Lappeenrannan teknillisen yliopiston termohydrauliikan ja Teknologian tutkimuskeskuksen VTT:n materiaalitekniikan koelaitteistoja kehitetty voimakkaasti ja näiden kehitystöiden on suunniteltu jatkuvan. Teknologian tutkimuskeskus VTT:n uusille tutkimustiloille on syntynyt tarve nykytilojen vanhenemisen myötä. Aktiivisten rakennemateriaalien tutkimukseen käytetään niin kutsuttuja kuumakammioita. Nykyisen, 1970-luvulla rakennetun kuumakammiolaboratorion säteilysuojelu on epätyytyttävä ja toimintamahdollisuuksia rajoittava. Nyt rakennettavan uuden Ydinturvallisuustalon kuumakammiolaboratoriossa tutkitaan esimerkiksi ydinvoimaloiden reaktorien paineastiaterästen seurantanäytteitä ja tehdään vaurioanalyysejä aktiivisille materi-

aaleille. Se, että Suomessa ei ole ydinlaitosten toimittajia tai merkittävää valmistavaa teollisuutta korostaa edelleen ydinturvallisuustutkimuksen ja tutkimusinfrastruktuurin ratkaisevan tärkeää merkitystä osaamisen ylläpidossa ja kehittämisessä.

Tarve kehittää suomalaista tutkimusinfrastruktuuria ja alan asiantuntemusta antaa perusteen korkeampien maksujen keräämiseen voimayhtiöiltä siinä vaiheessa, kun nyt suunniteltuja tutkimusinfrastruktuurin uudistuksia ollaan ottamassa käyttöön vuonna 2016. Kansalliset sidosryhmät ovat tunnistaneeet aktiivisten materiaalien tutkimuksen jatkuvuuden tarpeen. Pitkäjänteisen tutkimuksen lisäksi tutkimuskapasiteettia tulee olla Suomessa saatavilla erityisesti ydinvoimalaitosten vuosihuoltojen aikana ja uusilla tiloilla pitää olla joustavuutta vastata mahdollisiin uusiin haasteisiin. Testauksen rinnalla osan toiminnasta on hyvä olla kotimaista ja kansainvälistä tutkimuslähtöistä toimintaa.

Ajallisesti ydinturvallisuusinfrastruktuurin uudistaminen osuu yhteen voimakkaan henkilöresurssien uudistumisen kanssa. Nykyaikaiset toimitilat, sen lisäksi että ne mahdollistavat alan kokeellisen tutkimuksen jatkumisen Suomessa, turvaavat alan kiinnostavuuden.

Ydinturvallisuustalon rakentamistyö on aloitettu vuonna 2014 ja arvioitu valmistumisvuosi on 2016. Ydinturvallisuustalo sijaitsee Otaniemessä. Senaatti-kiinteistöt omistaa Ydinturvallisuustalon ja VTT tulee olemaan siinä vuokralaisena. Valtioneuvoston raha-asiainvaliokunta hyväksyi työ- ja elinkeinoministeriön esityksestä ydinturvallisuustalon vuokrasopimuksen keväällä 2013. Laboratoriotilojen lisäksi rakennus tulee sisältämään tilat noin 150 tutkijalle. Tilat ovat myös Aalto-yliopiston ja muiden alan toimijoiden helposti käytettävissä. Tämä tuo tutkimukselle synergiaetuja.

VTT:n ydinturvallisuustutkimus keskittyy kokeelliseen ja laskennalliseen turvallisuusanalyysiin, lisensoinnin tukeen ja ydinjätehuoltoon. Ydinturvallisuustalo kokoaa seuraavia toimintoja yhteen: reaktoriturvallisuuden mallintaminen, laskenta ja simulointi, ydinenergiatekniikan materiaalitutkimus, käytetyn polttoaineen loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuus, analytiikka (radiokemia),

jodisuodattimien tutkimus ja muu kokeellinen ydintekniikka.

Ydinturvallisuustalon kokeellisen toiminnan kustannuksia esitetään kansallisesti erikseen rahoitettavaksi siten, että rahoitus kattaa Ydinturvallisuustalon laboratorio-osan toimitilakustannukset, joiden suuruus on 2,7 milj. euroa vuosittain kymmenen vuoden ajan, sekä kuumakammio-investoinnit päälaitteineen, joiden suuruus on yhteensä 18 milj. euroa. Investointien rahoitus VTT:lle jakautuu vuosille 2016—2020 takautuvasti. VTT:n investointikustannukset alkavat jo v. 2015 alusta jakautuen epätasaisesti tuleville vuosille, joten ennen lain voimaantuloa syntyneet kustannukset ja kustannukset, jotka ylittävät vuosittaisen rahoituksen rahoitetaan takautuvasti kuitenkin kokonaiskustannusten, enintään 18 miljoonaa euroa, verran. Mahdollisista 18 miljoonan euron kustannusylityksistä vastaa VTT. Mahdolliset palautukset voimayhtiöille tehdään ydinenergiain mukaisesti.

Ydinturvallisuustalon toimitilakustannukset ovat noin 3,9 miljoonaa euroa vuodessa ja niistä VTT maksaa itse toimiston osuuden 1,2 miljoonaa euroa. Ydinturvallisuustalon toimitilakustannusten lisäksi siirtyminen vanhoista tiloista uusiin tiloihin aiheuttaa VTT:lle ylimääräisiä vuokra-, siirto- ja muutokustannuksia sekä vanhojen tilojen puhdistuskustannuksia. On huomattava, että kansallisesti merkittävän tutkimusreaktorin (FiR-1) käytöstä poisto ajoittuu samaan aikaan kuin vanhojen kuumakammio-laboratorioiden käytöstä poisto. Lisäksi VTT:n tavoitteena on seuraavan vuosikymmenen aikana liiketoiminnan kasvattaminen, mikä saadaan pääosin aikaan tutkijoiden määrää kasvattamalla.

Edellä mainitut kustannukset on suunniteltu katettavan kansallisista ydinturvallisuustutkimusohjelmasta SAFIR2018 (53 a §:n mukainen rahoitus) ja sitä seuraavista ydinturvallisuustutkimusohjelmista sekä ydinjätehuollon tutkimusohjelmasta KYT2018 (53 b §:n mukainen rahoitus) siten, että ohjelmien osuudet Ydinturvallisuustalon kustannuksista ovat vuoden 2013 rahoituksen suhteessa siten, että SAFIR-ohjelmien rahoitusosuus on 76 % ja KYT-ohjelmien 24 %. Molempien ohjelmien päärahoittaja on Valtion ydinjätehuoltorahasto (VYR), johon tut-

kimusrahoitusta kerätään ydinenergialain 7 a luvun asiantuntemuksen varmistaminen mukaisesti kahteen erillisrahastoon. Lappeenrannan teknillisen yliopiston investoinnit sisältyvät myös em. ohjelmien mukaisesti rahoituskokonaisuuksiin.

Ydinturvallisuusmaksun ajallinen määräytyminen

Pykälän uudeksi 4 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan ydinturvallisuusmaksun määräytymisajankohta olisi kunkin vuoden tammikuun 1 päivä. Jos toiminnanharjoittajalla on voimassa oleva periaatepäätös tai ydinlaitoslupa, on toiminnanharjoittaja maksuvelvollinen. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan omaava voisi jättää hankkeen toteutuksen kesken ilmoittamalla tästä työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä. Tällöin maksu maksettaisiin vielä seuraavana vuonna, jotta tutkimusohjelma voisi sopeutua muutokseen. Käyttöluvan päättymisen jälkeisenä vuonna ei ole maksuvelvollisuutta

Ydinturvallisuusmaksun ajallisesta määräytymisestä tai maksuvelvollisuuden päättymisestä ei ole säännöksiä. Myöskään vakiintunutta tulkintakäytäntöä ei ole.

53 b §. *Jätehuoltovelvolliselta perittävä maksu.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säädettäisiin Valtion ydinjätehuoltorahastoon kerätyn rahan käytöstä tutkimustoiminnan lisäksi myös yhteistyöhankkeena toteutettavaan ydinjätehuollon täydennyskoulutukseen. Tämä tarkoittaisi sitä, että VYR osallistuisi sellaisen tutkimus- ja täydennyskoulutustoiminnan rahoittamiseen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että viranomaisten saatavilla on riittävästi ja kattavasti sellaista ydinteknistä asiantuntemusta ja muita valmiuksia, joita tarvitaan ydinjätehuollon erilaisten toteutustapojen ja menetelmien vertailuun. Tällä täydennyskoulutustoiminnalla varmistettaisiin se, että ydinjätehuollossa pystytään vastaamaan kasvavaan asiantuntijoiden tarpeeseen niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä. Valtion ydinjätehuoltorahasto tekisi edelleen rahoituspäätöksensä itsenäisesti.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi pykälän 1 momentin viimeinen lause "..., joita tarvitaan

ydinjätehuollon erilaisten toteutustapojen ja menetelmien vertailuun." muuttoon "..., joita tarvitaan ydinjätehuollon erilaisten toteutustapojen ja menetelmien arviointiin". Arviointi heijastaa todellista tilannetta, jossa vertailu ei ole kovinkaan keskeisesti mukana min-kään osapuolen työssä. Arviointiin voidaan katsoa sisältyvän vertailu.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jätehuoltovelvollisilta vuosittain kerättävään maksuun tehtäisiin vuoden 2016 alusta korotus, jonka suuruus olisi 0,13 prosenttia vuosina 2016—2020 ja 0,10 prosenttia vuosina 2021—2025 edellä 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistetusta vastuumäärästä. Tämän jälkeinen maksu määritetään ennen vuotta 2026. Ydinturvallisuustalossa tehtävä ydinjätetutkimus keskittyy lähinnä ydinjätteiden kallioperään kaavaillun loppusijoituksen pitkäaikaisturvallisuuden arviointia tukeviin tutkimuksiin, joita tehdään sekä kokeellisin tutkimuksin että matemaattisin mallinnuksin. Tutkimusten kohteena ovat esim. ydinjätteen ominaisuudet, loppusijoitustilan tekninen vapautumisestjärjestelmä, pohjaveden virtaus kallioperässä ja radionuklidien mahdollinen leviäminen kallioperän kautta loppusijoitustilasta pohjaveden välityksellä biosfääriin.

Jätehuoltovelvollisilta perittävällä maksulla katetaan 24 % Ydinturvallisuustalon niistä kustannuksista, jotka Valtion ydinjätehuoltorahasto rahoittaa. Esitetty korotus on tämän kustannusosuuden suuruinen. Edellä mainittujen ydinjätehuollon tutkimuskohteiden arvioidaan kattavan esitetyn osuuden Ydinturvallisuustalon tutkimuksesta. Tällöin on kysymys investoinneista ja toimitilakustannuksista, jotka on esitetty 53 a §:n kohdalla.

53 d §. *Tutkimushankkeiden rahoittaminen.* Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että tutkimustoiminnan rahoituksen tukemisen sijasta säädettäisiin toiminnasta, joka tarkoituksenmukaisella tavalla tukee 53 b §:n 1 momentin mukaista tutkimus- ja täydennyskoulutustoiminnan tarkoitusta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi täydennyskoulutustoiminnan kriteeriksi vaatimus, että rahoitettavan koulutustoiminnan tulee tehokkaasti edistää uusien henkilöiden tuloa ydinjätehuollon asiantuntijateh-

täviin. Kriteerin tarkoituksena on rajata Valton ydinjätehuoltorahaston varoista rahoitettava koulutus yhteistyöhankkeena toteutettavaan ydinjätehuollon asiantuntijakoulutukseen.

55 §. *Valvontaviranomainen.* Pykälän 2 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että Säteilyturvakeskus antaisi yleiset turvallisuusmääräykset määräyksinään, kun tähän asti Säteilyturvakeskus on ainoastaan voinut tehdä ehdotuksia yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi. Nämä määräykset on tähän asti annettu valtioneuvoston asetuksissa. Itsenäinen määräyksenantovalta korostaa Säteilyturvakeskuksen asemaa riippumattomana turvallisuusviranomaisena.

82 §. *Asetuksenantovaltuus.* Lain 7 q §:stä ehdotetaan siirrettäväksi 82 §:ään valtioneuvostolle osoitettu valtuutus säätää asetuksella johtamistavastaun siirtymisestä lainvastaisen toiminnan uhan tilanteesta tai onnettomuustilanteesta. Nykyisen ydinenergian käytön turvajärjestelyistä annetun asetuksen mukaan lainvastaisen toiminnan uhatessa toiminnan johto siirtyy poliisille, kun asianomainen poliisimies ilmoittaa ottavansa johtovastuun. Ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelystä annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan ydinlaitoksen valmiuspäällikkö johtaa toimintaa valmiustilanteessa, kunnes pelastustoiminnan johtaja ilmoittaa ottavansa johtovastuun pelastustoiminnasta. Nämä säännökset on tarkoitus siirtää sisällöllisesti vastaavina ydinenergia-asetukseen.

Lisäksi pykälään esitetään lisättäväksi valtuutus säätää asetuksella ydinlaitoksesta aiheutuvan säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamisesta sekä ydinenergiailaissa tarkoitettua kaivos- ja malminrikastustoiminnasta aiheutuvan säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamisesta. Nykyisessä lainsäädännössä säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamisesta on säädetty ydinvoimalaitoksen turvallisuudesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa sekä ydinjätteen loppusijoituksen turvallisuudesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Nämä säännökset on tarkoitus siirtää sisällöllisesti vastaavina ydinenergia-asetukseen. Ydinenergia-asetukseen lisättäisiin myös säännökset ydinenergiailaissa tarkoitettua kaivos-

ja malminrikastustoiminnasta aiheutuvan säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamisesta.

1.2 Säteilylaki

2 §. *Yleiset periaatteet.* Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin Säteilyturvakeskuksen oikeudesta antaa tarkempia teknisluontoisia määräyksiä yksilön säteilyaltistuksen laskentaperusteista. Määräyksillä täsmennettäisiin 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua yksilönsuojaperiaatteen soveltamista. Säteilyturvakeskus on antanut ohjeen ST 7.2 Säteilyaltistuksen enimmäisarvojen soveltaminen ja säteilyannoksen laskentaperusteet. Osa tässä ohjeessa esitetyistä vaatimuksista on tarpeen direktiivin toimeenpanon yhteydessä muuttaa sitoviksi määräyksiksi.

11 §. *Säteilytoiminta.* Pykälän 3 momenttiin esitetään lisättäväksi Säteilyturvakeskukselle osoitettu valtuutus antaa tarkempia määräyksiä siitä, milloin toiminta aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa sellaista tarkoitettua terveydellistä haittaa, että sitä on pidettävä säteilytoimintana. Säteilyturvakeskuksen ohjeessa ST 12.1 (Säteilyturvallisuus luonnon säteilylle altistavassa toiminnassa) on linjattu, että säteilytoimintaa on toiminta, jossa väestöaltistus ylittää 0,1 mSv. Epäselvyyksien välttämiseksi esitetään, että Säteilyturvakeskuksella olisi valtuutus antaa tällainen määritelmä sitovana määräyksenä.

Koska sitovilla määräyksillä ei voida tyhjentävästi määritellä säteilytoimintaa, jäisi samaan momenttiin edelleen Säteilyturvakeskuksen oikeus ja velvollisuus yksittäistapauksessa ratkaista, onko toimintaa pidettävä säteilytoimintana.

23 §. *Säteilymittaukset.* Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädetään Säteilyturvakeskuksen valtuudesta antaa tarkempia määräyksiä säteilyaltistuksen arvioimiseksi ja turvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisten mittausten luotettavuuden toteuttamisesta sekä säteilymittareiden ja säteilymittauslaitteistojen kalibroinnista.

31 c §. *Lähteiden käyttö.* Pykälässä on esitetty vaatimuksia, joita korkea-aktiivisia umpilähteitä käyttävän toiminnanharjoittajan on noudatettava. Vaatimukset on esitetty melko

yleisellä tasolla. Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jolla valtuutetaan Säteilyturvakeskus antamaan vaatimusten toteuttamista koskevia tarkempia teknisluonteisia määräyksiä.

32 §. Työntekijöiden suojeleminen. Pykälän 2 momenttiin esitetään lisättäväksi Säteilyturvakeskukselle valtuutus antaa tarkempia määräyksiä työntekijöiden suojelemiseksi tarvittavista järjestelyistä työpaikoilla. Tällaiset määräykset voivat koskea esimerkiksi säteilysuojainten käyttöä, alueiden merkitsemistä tai kulkurajoituksia. Tällaisen määräystenantovaltuuden lisääminen Säteilyturvakeskuksen toimivaltaan on perusteltua, koska kyse on hyvin teknisistä ja yksityiskohtaisista asioista, joista säätäminen lain tai asetuksen tasolla ei ole perusteltua. Säteilyturvakeskus on antanut ohjeen ST 1.6 Säteilyturvallisuus työpaikalla, jossa esitetyistä vaatimuksista osa on tarpeen muuttaa sitoviksi määräyksiksi.

32 a §. Annosmittauspalvelun hyväksyminen. Säteilyturvakeskus hyväksyy annosmittauspalvelun, joka vastaa työntekijöiden säteilyaltistuksen seurantaan kuuluvasta henkilökohtaisten säteilyannosten mittaamisesta ja määrittämisestä. Pykälän 2 momentissa on esitetty hyväksyttävälle annosmittauspalvelulle asetettavat vaatimukset. Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädetään Säteilyturvakeskuksen valtuudesta antaa annosmittauspalvelun toimintaa koskevia 2 momenttia tarkempia teknisluonteisia määräyksiä. Näillä tarkoitetaan esimerkiksi toiminnan laadulle asetettavia kriteereitä.

36 §. Työntekijöiden koulutus ja opastus. Pykälässä säädetään velvollisuudesta järjestää työntekijöille koulutusta erityisesti säteilyn terveydellisistä haitoista ja turvallisuutta korostavista työtavoista. Pykälässä ei kuitenkaan ole täsmällisemmin määritelty annettavan koulutuksen sisältöä ja määrää. Pykälään esitetään lisättäväksi Säteilyturvakeskukselle valtuus antaa koulutusvelvollisuuden laajuutta tarkempia teknisluonteisia määräyksiä.

39 b §. Toimenpiteen suorittaminen. Pykälän 2 momentissa on säädetty yleisistä velvoitteista, joista säteilylle altistavan toimenpiteen suorittajan on huolehdittava ennen säteilyn kohdistamista ihmiseen. Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa Sä-

teilyturvakeskus valtuutetaan antamaan 2 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden toteuttamista koskevia tarkempia teknisluonteisia määräyksiä.

40 §. Laadunvarmistus. Pykälässä säädetään toiminnanharjoittajan velvollisuudesta toteuttaa laadunvarmistustoimenpiteitä. Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa Säteilyturvakeskus valtuutetaan antamaan laadunvarmistuksen toteuttamista koskevia tarkempia teknisluonteisia määräyksiä.

45 §. Säteilyaltistuksen selvittäminen. Pykälässä säädetään luonnonsäteilystä aiheutuvan säteilyaltistuksen selvittämisestä. Säteilyturvakeskus on ST-ohjeissa antanut tarkempia ohjeita siitä, miten säteilyaltistuksen selvittäminen tulee toteuttaa. Säteilyturvakeskukselle esitetään säädettäväksi valtuudet antaa sitovia määräyksiä säteilyaltistuksen selvittämisestä.

50 §. Toiminnanharjoittajan huolehtimisvelvollisuus. Pykälän 1 momentissa on säädetty toiminnanharjoittajan velvollisuudesta huolehtia toiminnasta syntyvien radioaktiivisten jätteiden vaarattomaksi tekemisestä.

Pykälän 2 momentin mukaan toiminnanharjoittaja on velvollinen huolehtimaan siitä, että radioaktiivisten aineiden pääsy ympäristöön on rajoitettu riittävän tehokkaasti. Jos ympäristöön pääsee radioaktiivisia aineita siten, että niistä aiheutuvan terveydellisen tai ympäristöllisen haitan torjuminen vaatii toimenpiteitä ympäristön puhdistamiseksi, toiminnanharjoittaja on velvollinen huolehtimaan toimenpiteiden toteuttamisesta. Lisäksi 3 momentissa on säädetty toiminnanharjoittajan velvollisuudesta huolehtia siitä, että hyödynnettäessä luonnonvaroja, jotka sisältävät radioaktiivisia aineita, radioaktiivisista jätteistä ei aiheudu terveydellistä eikä ympäristöllistä haittaa.

Pykälään esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädetään Säteilyturvakeskuksen valtuudesta antaa edellä kuvatun huolehtimisvelvollisuuden sisältöä tarkempia teknisluonteisia määräyksiä. Säteilyturvakeskuksella olisi siten oikeus muun muassa määrätä, milloin ympäristön puhdistaminen on tarpeen ja milloin on katsottava, että radioaktiivisista jätteistä aiheutuu terveydellistä tai ympäristöllistä haittaa.

53 §. Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus. Vuonna 2011 voimaan tulleen uuden kaivoslain (621/2011) mukaan uraanin tai toriumin etsintään on haettava lain 9 §:ssä tarkoitettu malminetsintälupa. Näiden radioaktiivisia aineita sisältävien mineraalien etsiminen on täten erotettu muiden kaivosmineraalien etsintätyöstä (kaivoslain 7 §), johon ei tarvita viranomaisen lupaa. Lähtökohta on, että etsittäessä uraania tai toriumia etsinnän on oltava viranomaisten tiedossa ja valvonnassa jo ennen mahdolliseen löydökseen kohdistuvia maaperä- ja muita tarkempia tutkimuksia.

Malminetsintälupa oikeuttaa luvassa rajatulla alueella (malminetsintäalue) toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen muun muassa alueen geologisen koostumuksen ja rakenteiden tutkimiseksi ja mahdollisen malmiesiintymän laajuuden, laadun ja hyödynnettävyyden selvittämiseksi. Luvansaaja saa pystyttää tarvittavat rakennelmat ja laitteet ja on velvollinen huolehtimaan toiminnassa syntyvistä maa- ja kiviainesjätteistä. Raja varsinaiseen kaivostoimintaan on lain 10 §:n 3 momentissa, jonka mukaan malminetsintälupa ei oikeuta esiintymän hyödyntämiseen.

Säteilylain 53 §:ään ehdotetun uuden 2 momentin tarkoitus on varmistaa, että uraanin tai toriumin tuottamiseen tähtäävän toiminnan mahdollisia ympäristövaikutuksia voidaan valvoa alusta alkaen. Kuten edellä selostetut kaivoslain malminetsintälupaa koskevat säännökset osoittavat, tuotantomahdollisuuksien tutkiminen voi tuottaa merkittäviäkin määriä irtainta maa- ja kiviainesta. Tarkoitus on, että Säteilyturvakeskus voi tarpeen vaatiessa kohdistaa valvontatoimet, paitsi malminetsintäluvassa tarkoitettuun toimintaan malminetsintäalueella, myös etsintäalueen ympäristöön analysoimalla näytteitä ja muilla toimenpiteillä sen varmistamiseksi, ettei radioaktiivisia aineita kulkeudu hallitsemattomasti malminetsintäalueen ulkopuolelle esimerkiksi veden virtauksen mukana.

Säteilyturvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisen valvonnan tarve uraanin tai toriumin tuotantomahdollisuuksia tutkittaessa on arvioitava yksittäistapauksittain. Ennakoivia toimenpiteitä valvontatarpeen määrittämiseksi ovat toimintaa koskeviin asiakirjoihin perehtyminen ja mahdollinen katsel-

mus paikan päällä. Samalla tulee arvioitavaksi, ovatko olosuhteet sillä tavalla erityiset, että valvontatoimien ulottaminen myös malminetsintäalueen ulkopuolelle on perusteltua.

On korostettava, että etsintävaiheessa kertyvän maa- ja kiviaineksen turvallisesta käsittelystä huolehtiminen, jätehuoltosuunnitelman laatiminen ja etsintäalueen kunnostamistoiminnan päätyttyä ovat toiminnanharjoittajalle, siis malminetsintäluvan haltijalle kaivoslain 2 luvussa säädetyn mukaan kuuluvia velvollisuuksia. Näin ollen Säteilyturvakeskuksen toimenpiteet ovat sen varmistamista, että velvoitteita täytettäessä olosuhteiden mukaisella tavalla otetaan huomioon myös säteilyturvallisuus.

Ehdotetun uuden 2 momentin ensimmäinen lause vastaa ydinenergialain 7 c §:ään ehdotettua uutta 4 momenttia, joka koskee uraanin tai toriumin tuotantoa ja malmin rikastamista sen jälkeen kun valtioneuvosto on myöntänyt lain 16 §:n mukaisen luvan kaivos- tai malminrikastamistoimintaan. Tässä vaiheessa toiminta on laajamittaista ja edellyttää ainakin jonkinlaista jatkuvaa tarkkailua kaivoksen tai malminrikastuslaitoksen ympäristössä. Etsintävaiheessa toiminta on pienimuotoisempaa, ja valvontatoimien tarve on arvioitava kulloinkin erikseen edellä selostetuina tavoin. Siten valvonnan peruste ehdotetaan sisällytettäväksi säteilylain 53 §:ään valvontaoikeuksien täydennyksenä.

Momentin toisen virkkeen tarkoitus on mahdollistaa Säteilyturvakeskuksen ympäristövalvonta myös "tavanomaisen" kaivoksen ympäristössä. Tämä on perusteltua, koska Suomen kallioperä on monissa osissa maata huomattavan uraanipitoista, mistä johtuen Säteilyturvakeskus on käytännössä asettanutkin suurten maa-ainemassojen käsittelyä koskevia säteilyturvallisuusvaatimuksia säteilylain nojalla.

Ehdotetun säännöksen tarkoitus on taata mahdollisuus valvoa myös muun kuin uraania tai toriumia tuottavan kaivoksen ympäristöä silloin, kun siihen varsinaisella kaivosalueella tehtyjen havaintojen perusteella on erityistä syytä.

71 §. Kuuleminen Säteilyturvakeskuksen antamista määräyksistä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 71 §, jonka mukaan Säteilyturvakeskuksen on kuultava ennen tässä lais-

sa tarkoitettujen määräysten antamista säteilyturvaneuvottelukuntaa, sosiaali- ja terveysministeriötä, työ- ja elinkeinoministeriötä sekä tarvittavassa laajuudessa muita viranomaisia.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian niiden hyväksytyksi tulemisesta kuitenkin siten, että ydinenergialain 7 q § ja 55 §:n 2 momentin 3 kohta tulisivat voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2016, jolloin Säteilyturvakeskus ehtii valmistella pykälässä tarkoitettut määräykset ennen voimassa olevan lain kyseisen pykälän nojalla annettujen asetusten kumoutumista. Ydinenergialain 53 a, 53 b ja 53 d §:n muutokset tulisivat myös voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016, koska esitetyt maksujen korotukset tulisivat voimaan vasta vuoden 2016 alusta. Ydinenergialain 82 §:n 10-12 kohta tulisi myös voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

3 Suhde perustuslakiin ja sääätämisyjärjestys

Ydinenergialaki on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisessa perustuslain sääätämisyjärjestyksessä, jolloin se on voimassa poikkeuslakina. Tässä esityksessä ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia, jotka liittyisivät lain 15 §:n tai 63 §:n niihin säännöksiin, jotka on alkuperäisen lain käsittelyssä katsottu valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisiksi, eikä esitettäviin pykäliin ole katsottu sisältyvän muutakaan perustuslainsäätämisyjärjestystä edellyttävää. Hallituksen käsityksen mukaan asia voidaan näin ollen käsitellä perustuslain 72 §:n tarkoittamassa tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Lakiehdotukseen sisältyviä ydinenergialain 7 q §:n säännöstä ja säteilylain säännöksiä Säteilyturvakeskuksen määräystenantovallassa on tarkasteltava perustuslain 80 §:n 2 momentin kannalta. Perustuslain 80 §:n 2 momentin perusteella ministeriötasoa alempi viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräytyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai ase-

tuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu.

Lainsäädäntövaltaa ei perustuslain 80 §:n säännöksistä ilmenevän periaatteen mukaan tule yleensä siirtää ministeriötä alemmalle viranomaistalolle. Muulle viranomaiselle voidaan osoittaa oikeussääntöjen antamisvaltaa vain poikkeuksellisesti (Perustuslakivaliokunnan mietintö koskien perustuslain uudistamista, PeVM 10/1998 vp). Perustuslain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä on todettu, että erityinen syy säättää viranomaisen määräystenantovallassa on käsillä lähinnä silloin, kun kysymyksessä on tekninen ja vähäisiä yksityiskohtia koskeva sääntely, johon ei liity merkittävää harkintavallan käyttöä (HE 1/1998 vp).

Asiantuntijaviraston määräystenantovaltaa on pidetty perustuslain 80 §:n 2 momentin näkökulmasta mahdollisena, kun sääntelyyn liittyy runsaasti ammatillisiksi luonnehdittavia erityispiirteitä (PeVL 25/2000 vp), kun määräykset koskevat teknisluonteisia tai vähäisiä yksityiskohtia (PeVL 52/2001 vp, PeVL 46/2001 vp), kun viranomaisen norminanto kohdistuu suppeisiin erityisryhmiin ja kun viranomaisen harkintavalta määräysten sisällöstä on vähäistä (PeVL 43/2000 vp).

Säteilyturvakeskuksella on jo ydinenergialain 7 r §:n nojalla oikeus antaa ydinenergialain mukaisen turvallisuustason toteuttamista koskevia yksityiskohtaisia turvallisuusvaatimuksia ja 7 q §:n nojalla Säteilyturvakeskuksen on tehtävä ehdotukset yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi. Tässä lakiehdotuksessa ehdotetaan, että Säteilyturvakeskuksen määräystenantovaltuutta laajennettaisiin siten, että Säteilyturvakeskus voisi antaa myös ydinenergialain 2 a lukua tarkentavat yleiset teknisluontoiset turvallisuusmääräykset, joista säädetään ydinenergialain 7 q §:ssä.

Säteilyturvakeskuksen tulee säteilylain 70 §:n nojalla antaa säteilylain mukaisen turvallisuustason toteuttamista koskevia yleisiä ohjeita. Lakiehdotuksessa ehdotetaan, Säteilyturvakeskukselle annettaisiin ohjeiden antamisen sijaan oikeus antaa tarkentavia teknisluontoisia määräyksiä erikseen säädetyistä asioista.

Perustuslaki edellyttää, että määräystenantovaltan delegoimiselle on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä. Ydinenergian

käytön turvallisuusmääräykset ovat suurimmaksi osaksi teknisluontoisia määräyksiä, jotka ohjaavat ydinlaitosten rakentamista ja käyttöä. Määräykset kohdistuvat rajalliseen joukkoon luvanhaltijoita ja luvan hakijoita. Myös säteilyn käytön turvallisuutta koskevat määräykset ovat suurimmaksi osaksi teknisluontoisia määräyksiä, jotka kohdistuvat rajalliseen joukkoon toiminnanharjoittajia.

Esityksessä ehdotetaan, että Säteilyturvakeskukselle annetaan valtuutus antaa ydinenergialain 2 a luvun säännöksiä tarkemmat teknisluontoiset yleiset turvallisuusmääräykset tietyistä, laissa rajatuista asioista. Ydinenergian käytön turvallisuusmääräysten asettaminen edellyttää vahvaa teknistä osaamista ja ydinenergian käytön asiantuntemusta. Lisäksi ehdotetaan, että Säteilyturvakeskukselle annetaan valtuutus antaa säteilylakia tarkemmat teknisluontoiset määräykset tietyistä, laissa rajatuista asioista. Säteilyn käytön turvallisuusmääräysten asettaminen edellyttää vahvaa osaamista ja säteilytoiminnan asiantuntemusta. Valtuutukset ovat täsmällisesti rajattuja ja määräykset kohdistuvat pieneen joukkoon toimijoita. Kummassakin tapauksessa on perusteltua, että Säteilyturvakeskus voisi antaa nämä määräykset. Kummassakaan laissa ehdotetun määräyksenantovallan ei katsota olevan ristiriidassa perustuslain 80 §:n 2 momentin kanssa.

Lakiehdotuksen esitystä ydinlaitoksen haltijalta kerättävän ydinturvallisuustutkimusmaksun ja jätehuoltovelvolliselta perittävän maksun määräaikaista korottamista on arvioitava valtion talousarvion ulkopuolisia rahastoja koskevan perustuslain 87 §:n kannalta.

Perustuslain 87 §:n mukaan lailla voidaan säätää valtion rahaston jättämisestä talousarvion ulkopuolelle, jos valtion pysyvän tehtävän hoitaminen sitä välttämättä edellyttää. Talousarvion ulkopuolisen rahaston perustamista taikka tällaisen rahaston tai sen käyttö-tarkoituksen olennaista laajentamista tarkoitettavan lakiehdotuksen hyväksymiseen vaaditaan eduskunnassa vähintään kahden kolmasosan enemmistö annetuista äänistä.

Ydinenergialain 38 §:ssä säädetään valtion talousarvion ulkopuolisesta Valtion ydinjätehuoltorahastosta. Perustuslain 87 §:n keskeisin kysymys esityksessä on, onko ehdotetuissa 53 a ja 53 b §:ssä tarkoitetun Valtion ydin-

jätehuoltorahastoon kerättävän ydinturvallisuustutkimusmaksun ja jätehuoltovelvollisilta kerättävän maksun määräaikaista korotusta pidettävä perustuslain tarkoittamalla tavalla rahaston olennaisena laajentamisena. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että määränemistösäännöksen edellytyksiä tulee tulkita pidättyvästi (PeVM 10/1998 vp, s. 24/I). Valiokunta on lisäksi korostanut, ettei rahaston laajentamisen olennaisuutta tule arvioida pelkästään rahastokohtaisesti, vaan ensisijaisesti eduskunnan budjettivallan kokonaisuuden kannalta (PeVL 1/1997, s. 1/II).

Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt eduskunnan budjettivallan näkökulmasta ongelmallisena esimerkiksi ydinturvallisuustutkimusmaksun korottamista yleisen kustannustason nousua vastaavasti 240 eurosta 260 euroon (PeVL 4/2012 vp). Myöskään Öljysuojarahastoon kerättävän öljysuojamaksun väliaikaista (2 v) korottamista 60 prosentilla ei pidetty sillä tavoin olennaisena, että lakiehdotus olisi tullut hyväksyä perustuslain 87 §:ssä vaaditulla määränemistöllä (PeVL 34/2002 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunta arvioi rahaston tosiasiallisen volyymin ja enimmäissuuruuden ehdotettujen muutosten jälkeenkin varsin pieneksi. Valiokunta ei ole pitänyt myöskään öljysuojarahaston pääoman ylärajan pysyvää korottamista 7 miljoonasta eurosta 10 miljoonaan euroon ja alarajan korottamista 3,5 miljoonasta eurosta 5 miljoonaan euroon valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena (PeVL 31/2004 vp).

Sen sijaan perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan PeVL 24/2009 vp, että öljysuojarahaston pääomarajojen viisinkertaistaminen merkitsi perustuslain 87 §:ssä tarkoitettua rahaston olennaista laajentamista ja lakiehdotuksen hyväksymiseen vaadittiin siten vähintään kahden kolmasosan enemmistö annetuista äänistä.

Valtion ydinjätehuoltorahastoon kerättävän ydinturvallisuustutkimusta koskevan rahoituksen määrä on yhteensä noin 5,7 miljoonaa euroa. Korotuksen vaikutus tulisi olemaan 3,2 miljoonaa euroa vuosina 2016—2020 ja 0,4 miljoonaa euroa vuosina 2021—2015. Ydinjätehuollon tutkimusta koskevan rahoituksen määrä on yhteensä noin 1,8 miljoonaa euroa. Korotuksen vaikutus kerättävään rahanmäärään tulisi olemaan 1,5 miljoonaa eu-

roa vuosina 2016—2020 ja 1,0 miljoonaa euroa vuosina 2021—2025.

Ehdotettuja ydinjätehuoltomaksujen väliaikaista korotusta koskevassa sääntelyssä ei perustuslakivaliokunnan käytäntö huomion ottaen ole kysymys perustuslain 87 §:ssä tarkoitetusta rahaston olennaisesta laajentamisesta. Sääntelyn valtiosääntöoikeudellisen arvioinnin kannalta on merkityksellistä, ettei

Valtion ydinjätehuoltorahastolle ole ydinenergialaissa säädetty öljynsuojarahastoon verrattavia pääomarajoja. Ehdotetuilla maksujen korotuksilla ei myöskään katsota olevan vaikutusta rahaston käyttötarkoitukseen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**ydinenergilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ydinenergilain (990/1987) 7 q §, 23 §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti, 53 a §:n 1 ja 2 momentti, 53 b §:n 1 ja 2 momentti, 53 d §, 55 §:n 2 momentin 3 kohta ja 82 §:n 9 kohta,

sellaisina kuin ne ovat 7 q § laeissa 342/2008, 622/2011 ja 410/2012, 23 §:n 1 momentti ja 82 §:n 9 kohta laissa 622/2011, 25 §:n 1 momentti ja 55 § laissa 342/2008, 53 a § laeissa 1131/2003 ja 410/2012 sekä 53 b:n 1 ja 2 momentti ja 53 d § laissa 1131/2003 sekä

lisätään 7 c §:ään, sellaisena kuin se on laissa 342/2008, uusi 3 ja 4 momentti, lakiin uusi 14 a §, 53 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1131/2002 ja 410/2012, uusi 4 momentti ja 82 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 342/2008 ja 622/2011 uusi 10-12 kohta seuraavasti:

7 c §

Säteilyaltistuksen enimmäisarvot

Säteilyturvakeskuksen tulee tarpeellisessa laajuudessa tarkkailla ja valvoa ydinlaitoksen ympäristöä radioaktiivisten aineiden päästöjen mittausten luotettavuuden varmistamiseksi ja laitoksen ympäristövaikutusten todentamiseksi.

Valtioneuvoston myönnettyä 16 §:n 1 momentissa tarkoitetun luvan kaivostoimintaan tai malminrikastustoimintaan, jonka tarkoitus on uraanin tai toriumin tuottaminen, Säteilyturvakeskuksen tulee tarpeellisessa laajuudessa tarkkailla ja valvoa kaivosalueen tai malminrikastuslaitoksen ympäristöä säteilyturvallisuuden varmistamiseksi.

7 q §

Yleiset turvallisuusmääräykset

Säteilyturvakeskus antaa tässä luvussa esitettyjen periaatteiden ja vaatimusten soveltamista koskevat tarkentavat määräykset seuraavista asioista:

- 1) ydinlaitoksen turvallisuusvaatimusten täyttymisen osoittaminen;
- 2) ydinlaitoksen turvallisuusluokitus;
- 3) ydinlaitoksen ikääntymisen hallinta;
- 4) turvallisuuteen liittyvien inhimillisten tekijöiden hallinta ydinlaitoksessa;
- 5) ydinlaitoksen sijaintipaikan turvallisuus;
- 6) ydinlaitoksen syvyysuuntainen turvallisuus;
- 7) ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden leviämisen tekniset esteet;
- 8) ydinlaitoksen turvallisuustoiminnot ja niiden varmistaminen;
- 9) polttoaineen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuus ydinlaitoksessa;
- 10) radioaktiivisten jätteiden käsittelyn ja varastoinnin turvallisuus ydinlaitoksessa;
- 11) suojautuminen ulkoisilta ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavilta tapahtumilta;
- 12) suojautuminen sisäisiltä ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavilta tapahtumilta;
- 13) ydinlaitoksen valvonnan ja ohjauksen turvallisuus;
- 14) ydinlaitoksen rakentamisen turvallisuus;
- 15) ydinlaitoksen käyttöönoton turvallisuus;
- 16) ydinlaitoksen käyttötoiminnan turvallisuus:

17) käyttökokemusten ja turvallisuustutkimuksen huomioonottaminen ydinlaitoksen turvallisuuden parantamisessa;

18) ydinlaitoksen turvallisuustekniset käyttöehdot;

19) ydinlaitoksen kunnonvalvonta ja kunnossapito laitoksen turvallisuuden varmistamiseksi;

20) ydinlaitoksen säteilymittaukset ja radioaktiivisten aineiden päästöjen valvonta;

21) ydinlaitoksen johtaminen, organisaatio ja henkilöstö niiltä osin kuin määräykset ovat tarpeen ydinenergian käytön turvallisuuden varmistamiseksi;

22) ydinenergian käytön turvajärjestelyjen suunnittelu ja toteuttaminen sekä ydinlaitoksen henkilöturvallisuus, tietoturvallisuus, turvalvonta, turvahenkilöstö, uhkatilanteisiin varautuminen ja toiminta uhkatilanteissa;

23) ydinlaitoksen valmiusjärjestelyjen suunnittelu, toimintavalmius ja toiminta valmiustilanteissa;

24) ydinlaitoksen käytöstä poiston turvallisuuden huomioon ottaminen suunnittelussa ja ydinlaitoksen käytöstä poistamisen turvallisuus;

25) ydinjätelaitoksen turvallisuutta koskevat suunnitteluvaatimukset;

26) ydinjätteiden loppusijoituksen pitkäaikaturvallisuus;

27) uraanin tai toriumin tuottamiseksi harjoitettavan kaivostoiminnan ja malminrikastustoiminnan turvallisuus.

Ennen 1 momentissa tarkoitettujen määräysten antamista Säteilyturvakeskuksen on kuultava luvanhaltijoita, 56 §:ssä tarkoitettuja neuvottelukuntia, työ- ja elinkeinoministeriötä, sisäministeriötä, ympäristöministeriötä ja pelastusviranomaisia sekä tarvittavassa laajuudessa muita viranomaisia.

14 a §

Periaatepäätöksen ehdot

Edellä 11 §:ssä tarkoitettuun periaatepäätökseen on sisällytettävä ne ehdot, jotka ovat tarpeen 2 luvussa tarkoitettujen yleisten periaatteiden ja tämän lain mukaisten turvallisuusvaatimusten toteuttamiseksi.

Valtioneuvoston on otettava huomioon Sä-

teilyturvakeskuksen 12 §:ssä tarkoitettussa alustavassa turvallisuusarviossa esitetyt ehdotukset.

23 §

Lupahakemuksen käsitteleminen

Lupahakemuksesta on pyydetty Säteilyturvakeskuksen ja ympäristöministeriön lausunto, jollei se ole toiminnan luonteen vuoksi ilmeisen tarpeetonta. Säteilyturvakeskuksen on sisällytettävä lausuntoonsa ehdotus lupaehtoiksi, jotka ovat tarpeen 2 a luvun mukaisten turvallisuusvaatimusten toteuttamiseksi. Jos hakemus koskee 2 §:ssä tarkoitettua vientiä, mainitun pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua sopimuksen tekemistä tai 22 §:ssä tarkoitettua ydinlaitoksen käyttämistä tilapäisesti Suomen alueella, hakemuksesta on lisäksi pyydetty ulkoasiainministeriön lausunto, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

25 §

Lupaehdot ja niiden muuttaminen

Lupaan on sisällytettävä ne ehdot, jotka ovat tarpeen 2 luvussa tarkoitettujen yleisten periaatteiden toteuttamiseksi. Lisäksi lupaviranomaisen on otettava huomioon 23 §:ssä tarkoitettussa Säteilyturvakeskuksen lausunnossa esitetyt turvallisuutta koskevat ehdotukset.

53 a §

Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

Sen, jolla on lupa 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen käyttöön, on osallistuttava sellaisen tutkimustoiminnan ja tutkimusinfrastruktuurin rahoittamiseen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että jos ydinlaitosten turvallisen käytön kannalta ilmenee uusia seikkoja, joita ei ole ollut mahdollista ottaa ennalta huomioon, viranomaisten saatavilla on riittävästi ja kattavasti sellaista

ydinteknistä asiantuntemusta ja muita valmiuksia, joita käyttäen voidaan tarvittaessa viivytyksettä selvittää tällaisten seikkojen merkitystä. Sama velvollisuus on myös sillä, jolla on lupa tällaisen ydinlaitoksen rakentamiseen, mutta jolla ei vielä ole lupaa laitoksen käyttöön sekä sillä, jonka hakemuksesta valtioneuvosto on tehnyt tällaista ydinlaitosta koskevan periaatepäätöksen, joka on voimassa, mutta johon perustuvaa lupaa laitoksen rakentamiseen ei ole myönnetty.

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuolto-rahastoon vuosittain maksu, joka on 570 euroa vuosina 2016—2020 ja 390 euroa vuosina 2021—2025 kultakin luvassa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta tai, jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan edellä säädetty euromäärä säätää pienemmäksi.

Ydinturvallisuusmaksu määräytyy kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Jos toiminnanharjoittajalla on tällöin voimassa oleva periaatepäätös tai ydinlaitoslupa, on tämä maksuvelvollinen kyseisen vuoden osalta. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin maksuvelvollisuus on vielä seuraavan vuoden osalta.

53 b §

Jätehuoltovelvolliselta kerättävä maksu

Edellä 5 §:ssä säädetyn yleisen periaatteen toteuttamiseksi sen, jolle on 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistettu vastuumäärä, on osallistuttava sellaisen tutkimustoiminnan, tutkimusinfrastruktuurin ja täydennyskoulutustoiminnan rahoittamiseen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että viranomaisten saatavilla on riittävästi ja kattavasti sellaista ydinteknistä asiantuntemusta ja muita valmiuksia, joita tarvitaan ydinjätehuollon erilaisten toteutustapojen ja menetelmien arvi-

ointiin.

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuolto-rahastoon vuosittain maksu, jonka suuruus on 0,13 prosenttia vuosina 2016—2020 ja 0,10 prosenttia vuosina 2021—2025 edellä 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistetusta vastuumäärästä.

53 d

Tutkimushankkeiden rahoittaminen

Valtion ydinjätehuolto-rahasto rahoittaa kunkin vuonna jaettavissa olevin varoin tutkimushankkeita siten, että:

1) 53 a §:n 3 momentissa tarkoitettua erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla 53 a §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan tarkoitusta;

2) 53 b §:n 3 momentissa tarkoitettua erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla 53 b §:n 1 momentin mukaisen tutkimus- ja täydennyskoulutustoiminnan tarkoitusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tutkimushankkeiden on oltava tieteellisesti korkeatasoisia ja niiden tulosten on oltava julkaistavissa. Täydennyskoulutustoiminnan tulee tehokkaasti edistää uusien henkilöiden tuloa ydinjätehuollon asiantuntijatehtäviin. Rahoitettavien hankkeiden piiriin eivät kuulu tutkimukset, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

55 §

Valvontaviranomainen

Edellä 1 momentissa mainittujen tehtävien suorittamiseksi Säteilyturvakeskuksen tulee erityisesti:

3) antaa 7 q §:ssä tarkoitettuja yleisiä turvallisuusmääräyksiä ja asettaa 7 r §:ssä tarkoitettuja yksityiskohtaisia turvallisuusvaatimuksia;

82 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin:

9) kaivostoimintaa ja malminrikastustointaa koskevasta lupahakemuksesta ja sen käsittelystä sekä lupapäätöksessä annettavista tiedoista ja lupapäätöstä koskevasta tiedottamisesta;

10) ydinlaitoksesta aiheutuvan säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamisesta sekä tässä laissa tarkoitetusta kaivos- ja malminrikastustoiminnasta aiheutuvan säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamisesta;

11) siitä, milloin johtamisvastuu ydinener-

gian käyttöön kohdistuvan lainvastaisen toiminnan torjuntatilanteessa siirtyy luvanhaltijalta asianomaiselle poliisiviranomaiselle; sekä

12) siitä, milloin johtamisvastuu onnettomuustilanteen vaatimista pelastustoimenpiteistä ydinlaitoksen alueella siirtyy asianomaiselle pelastusviranomaiselle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 _____.

Sen 7 q §, 53 a, 53 b ja 53 d §, 55 §:n 2 momentin 3 kohta ja 82 §:n 10—12 kohta tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2016.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsitellään ja ratkaistaan noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki**säteilylain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan säteilylain (592/1991) 11 §:n 3 momentti, 32 §:n 2 momentti ja 32 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 32 §:n 2 momentti laissa 1142/1998 ja 32 a §:n 2 momentti laissa 1179/2005, ja

lisätään 2 §:ään uusi 2 momentti, 23 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1334/1994, uusi 3 momentti, 31 c §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1179/2005, uusi 2 momentti, 32 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1179/2005, uusi 4 momentti, 36 §:ään, sellaisen kuin se on laissa 1142/1998, uusi 3 momentti, 39 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1142/1998, uusi 3 momentti, 40 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1142/1998, uusi 2 momentti, 45 §:ään uusi 3 momentti, 50 §:ään uusi 4 momentti, 53 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin siitä lailla 1179/2005 kumotun 71 §:n tilalle uusi 71 § seuraavasti:

2 §

Yleiset periaatteet

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä yksilön säteilyaltistuksen laskentaperusteista.

11 §

Säteilytoiminta

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, milloin toiminta aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa sellaista terveydellistä haittaa, että sitä on pidettävä säteilytoimintana. Lisäksi Säteilyturvakeskus ratkaisee tarvittaessa yksittäistapauksessa, onko toimintaa pidettävä säteilytoimintana.

23 §

Säteilymittaukset

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia

määräyksiä säteilyaltistuksen arvioimiseksi ja turvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisten mittausten luotettavuuden toteamisesta sekä säteilymittareiden ja säteilyn mittauslaitteistojen kalibroinnista.

31 c §

Lähteiden käyttö

Säteilyturvakeskus voi antaa 1 momentissa tarkoitettujen vaatimusten toteuttamista koskevia tarkempia turvallisuusmääräyksiä.

32 §

Työntekijöiden suojele

Työntekijöiden luokittelun ja säteilyaltistuksen seurannan perusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä työntekijöiden suojelemiseksi tarvittavista järjestelyistä työpaikoilla.

32 a §

Annosmittauspalvelun hyväksyminen

Annosmittauspalvelun hyväksymisen edellytyksiä ovat mittausmenetelmien soveltuvuus, mittaushenkilöstön pätevyys sekä toiminnan ohjauksessa käytettävän laatujärjestelmän taso. Annosmittauspalvelu hyväksytään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä annosmittauspalvelun toiminnasta.

36 §

Työntekijöiden koulutus ja opastus

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun velvollisuuden laajuudesta.

39 b §

Toimenpiteen suorittaminen

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden toteuttamisen yksityiskohdista.

40 §

Laadunvarmistus

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä laadunvarmistuksen toteuttamisesta.

45 §

Säteilyaltistuksen selvittäminen

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia

määräyksiä tässä pykälässä tarkoitetusta säteilyaltistuksen selvittämisestä.

50 §

Toiminnanharjoittajan huolehtimisvelvollisuus

Säteilyturvakeskus voi antaa tässä pykälässä säädetyn huolehtimisvelvollisuuden sisällöstä tarkempia määräyksiä.

53 §

Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus

Kaivosviranomaisen myönnettyä kaivoslain 9 §:ssä tarkoitetun malminetsintäluvan uraania tai toriumia sisältävän esiintymän paikallistamiseen ja tutkimiseen, Säteilyturvakeskuksella on oikeus säteilyturvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisessa laajuudessa tarkkailla ja valvoa malminetsintäaluetta ja sen ympäristöä. Säteilyturvakeskuksella on oikeus toteuttaa tarpeellinen tarkkailu ja valvonta myös silloin, kun kaivoslain 16 §:ssä tarkoitetun kaivosluvan nojalla louhitaan ja käsitellään muuta kaivosmineraalia ja toiminta vaikuttaa tai saattaa vaikuttaa ympäristön säteilyturvallisuuteen.

71 §

Kuuleminen Säteilyturvakeskuksen antamista määräyksistä

Säteilyturvakeskuksen on ennen 2 §:n 2 momentin, 11 §:n 3 momentin, 23 §:n 3 momentin, 31 c §:n 2 momentin, 32 §:n 2 momentin, 32 a §:n 4 momentin, 36 §:n 3 momentin, 39 b §:n 3 momentin, 40 §:n 2 momentin, 45 §:n 3 momentin ja 50 §:n 4 momentissa tarkoitettujen määräysten antamista kuultava 20 §:ssä tarkoitettuja luvanhaltijoita, 7 §:ssä tarkoitettua neuvottelukuntaa ja

sosiaali- ja terveysministeriötä, työ- ja elinkeinoministeriötä sekä tarvittavassa laajuudessa muita viranomaisia.

Tämä laki tulee voimaan
kuuta 20 .

_____ päivä

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Elinkeinoministeri *Jan Vapaavuori*

1.

Laki**ydinenergiain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ydinenergiain (990/1987) 7 q §, 23 §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti, 53 a §:n 1 ja 2 momentti, 53 b §:n 1 ja 2 momentti, 53 d §, 55 §:n 2 momentin 3 kohta ja 82 §:n 9 kohta,
 sellaisina kuin ne ovat 7 q § laeissa 342/2008, 622/2011 ja 410/2012, 23 §:n 1 momentti ja 82 §:n 9 kohta laissa 622/2011, 25 §:n 1 momentti ja 55 § laissa 342/2008, 53 a § laeissa 1131/2003 ja 410/2012 sekä 53 b:n 1 ja 2 momentti ja 53 d § laissa 1131/2003 sekä
lisätään 7 c §:ään, sellaisena kuin se on laissa 342/2008, uusi 3 ja 4 momentti, lakiin uusi 14 a §, 53 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1131/2002 ja 410/2012, uusi 4 momentti ja 82 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 342/2008 ja 622/2011 uusi 10—12 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 c §

7 c §

*Säteilyaltistuksen enimmäisarvot**Säteilyaltistuksen enimmäisarvot*

Säteilyturvakeskuksen tulee tarpeellisessa laajuudessa tarkkailla ja valvoa ydinlaitoksen ympäristöä radioaktiivisten aineiden päästöjen mittausten luotettavuuden varmistamiseksi ja laitoksen ympäristövaikutusten todentamiseksi.

Valtioneuvoston myönnettyä 16 §:n 1 momentissa tarkoitettun luvan kaivostoimintaan tai malminrikastustoimintaan, jonka tarkoitus on uraanin tai toriumin tuottaminen, Säteilyturvakeskuksen tulee tarpeellisessa laajuudessa säteilyturvallisuuden varmistamiseksi tarkkailla ja valvoa kaivosalueen tai malminrikastuslaitoksen ympäristöä.

7 q §

7 q §

*Yleiset turvallisuusmääräykset**Yleiset turvallisuusmääräykset*

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tämän luvun säännöksiä tarkentavat yleiset tur-

Säteilyturvakeskus antaa tässä luvussa esitettyjen periaatteiden ja vaatimusten sovel-

Voimassa oleva laki

vallisuusmääräykset seuraavista asioista:

- 1) ydinvoimalaitoksen turvallisuus;
- 2) ydinenergian käytön turvajärjestelyt;
- 3) ydinvoimalaitoksen valmiusjärjestelyt; sekä
- 4) ydinjätteiden loppusijoituksen turvallisuus;
- 5) uraanin tai toriumin tuottamiseksi harjoitettavan kaivostoiminnan ja malminrikastustoiminnan turvallisuus.

Ydinlaitoksen turvallisuutta koskevat turvallisuusmääräykset voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää tarvittavilta osin koskemaan myös muita ydinreaktorilla varustettuja ydinlaitoksia. Ydinlaitoksen valmiusjärjestelyjä koskevat turvallisuusmääräykset voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää tarvittavilta osin koskemaan myös muita ydinlaitoksia ja ydinjätteiden kuljetuksia.

Turvajärjestelyjen osalta on määrättävä erityisesti siitä, milloin johtamisvastuu ydinenergian käyttöön kohdistuvan lainvastaisen toiminnan torjuntatilanteessa siirtyy luvanhaltijalta asianomaiselle poliisiviranomaiselle. Valmiusjärjestelyjen osalta on määrättävä erityisesti siitä, milloin johtamisvastuu onnettomuustilanteen vaatimista pelastustoimenpiteistä ydinlaitoksen alueella siirtyy asianomaiselle pelastusviranomaiselle.

Säteilyturvakeskuksen tulee tehdä ehdotus 1 momentissa tarkoitetuiksi yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi. Valtioneuvoston asetuksella säädetään, mitä tahoja Säteilyturvakeskuksen on kuultava ennen ehdotuksen tekemistä.

Ehdotus

tamista koskevat tarkentavat määräykset seuraavista asioista:

- 1) *ydinlaitoksen turvallisuusvaatimusten täyttymisen osoittaminen;*
- 2) *ydinlaitoksen turvallisuusluokitus;*
- 3) *ydinlaitoksen ikääntymisen hallinta;*
- 4) *turvallisuuteen liittyvien inhimillisten tekijöiden hallinta ydinlaitoksessa;*
- 5) *ydinlaitoksen sijaintipaikan turvallisuus;*
- 6) *ydinlaitoksen syvyysuuntainen turvallisuus;*
- 7) *ydinlaitoksen radioaktiivisten aineiden leviämisen tekniset esteet;*
- 8) *ydinlaitoksen turvallisuustoiminnot ja niiden varmistaminen;*
- 9) *polttoaineen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuus ydinlaitoksessa;*
- 10) *radioaktiivisten jätteiden käsittelyn ja varastoinnin turvallisuus ydinlaitoksessa;*
- 11) *suojautuminen ulkoisilta ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavilta tapahtumilta;*
- 12) *suojautuminen sisäisiltä ydinlaitoksen turvallisuuteen vaikuttavilta tapahtumilta;*
- 13) *ydinlaitoksen valvonnan ja ohjauksen turvallisuus;*
- 14) *ydinlaitoksen rakentamisen turvallisuus;*
- 15) *ydinlaitoksen käyttöönoton turvallisuus;*
- 16) *ydinlaitoksen käyttötoiminnan turvallisuus;*
- 17) *käyttökokemusten ja turvallisuustutkimuksen huomioonottaminen ydinlaitoksen turvallisuuden parantamisessa;*
- 18) *ydinlaitoksen turvallisuustekniset käyttöehdot;*
- 19) *ydinlaitoksen kunnonvalvonta ja kunnossapito laitoksen turvallisuuden varmistamiseksi;*
- 20) *ydinlaitoksen säteilymittaukset ja radioaktiivisten aineiden päästöjen valvonta;*
- 21) *ydinlaitoksen johtaminen, organisaatio ja henkilöstö niiltä osin kuin määräykset ovat tarpeen ydinenergian käytön turvallisuuden varmistamiseksi;*
- 22) *ydinenergian käytön turvajärjestelyjen suunnittelu ja toteuttaminen sekä ydinlaitoksen henkilöturvallisuus, tietoturvallisuus, turvalvonta, turvahenkilöstö, uhkatilanteisiin varautuminen ja toiminta uhkatilantees-*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

sa;

23) ydinlaitoksen valmiusjärjestelyjen suunnittelu, toimintavalmius ja toiminta valmiustilanteessa;

24) ydinlaitoksen käytöstä poiston turvallisuuden huomioon ottaminen suunnittelussa ja ydinlaitoksen käytöstä poistamisen turvallisuus;

25) ydinjätelaitoksen turvallisuutta koskevat suunnitteluvaatimukset;

26) ydinjätteiden loppusijoituksen pitkäaikaturvallisuus;

27) uraanin tai toriumin tuottamiseksi harjoitettavan kaivostoiminnan ja malminrikastustoiminnan turvallisuus.

Ennen 1 momentissa tarkoitettujen määräysten antamista Säteilyturvakeskuksen on kuultava luvanhaltijoita, 56 §:ssä tarkoitettuja neuvottelukuntia, työ- ja elinkeinoministeriötä, sisäministeriötä, ympäristöministeriötä ja pelastusviranomaisia sekä tarvittavassa laajuudessa muita viranomaisia.

14 a §

Periaatepäätöksen ehdot

Edellä 11 §:ssä tarkoitettuun periaatepäätökseen on sisällytettävä ne ehdot, jotka ovat tarpeen tämän lain 2 luvussa tarkoitettujen yleisten periaatteiden ja tämän lain mukaisen turvallisuusvaatimusten toteuttamiseksi.

Valtioneuvoston on otettava huomioon Säteilyturvakeskuksen 12 §:ssä tarkoitettussa alustavassa turvallisuusarviossa esitetyt ehdotukset.

23 §

Lupahakemuksen käsitteleminen

Lupahakemuksesta on pyydettävä Säteilyturvakeskuksen ja ympäristöministeriön lausunto, jollei se ole toiminnan luonteen vuoksi ilmeisen tarpeetonta. Jos hakemus koskee 2 §:ssä tarkoitettua vientiä, 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua sopimuksen tekemistä tai 22 §:ssä tarkoitettua ydinlaitoksen käyttämistä tilapäisesti Suomen alueella, on hakemuksesta lisäksi pyydettävä ulkoasiainminis-

23 §

Lupahakemuksen käsitteleminen

Lupahakemuksesta on pyydettävä Säteilyturvakeskuksen ja ympäristöministeriön lausunto, jollei se ole toiminnan luonteen vuoksi ilmeisen tarpeetonta. Säteilyturvakeskuksen on sisällytettävä lausuntoonsa ehdotus lupahakemuksi, jotka ovat tarpeen 2 a luvun mukaisen turvallisuusvaatimusten toteuttamiseksi. Jos hakemus koskee 2 §:ssä tarkoitettua vientiä, mainitun pykälän 2 momentin 1

Voimassa oleva laki

teriön lausunto, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

25 §

Lupaehdot ja niiden muuttaminen

Lupaan on sisällytettävä ne lupaehdot, jotka ovat tarpeen tämän lain 2 luvussa tarkoitettujen yleisten periaatteiden ja tämän lain mukaisten turvallisuusvaatimusten toteuttamiseksi.

53 a §

Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

Edellä 5 §:ssä säädetyn yleisen periaatteen toteuttamiseksi on sillä,

1) jolla on lupa tämän lain 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen käyttöön,

2) jolla on lupa tällaisen ydinlaitoksen rakentamiseen, mutta jolla ei vielä ole lupaa laitoksen käyttöön, tai

3) jonka hakemuksesta valtioneuvosto on tehnyt tällaista ydinlaitosta koskevan periaatepäätöksen, joka on voimassa, mutta johon perustuvaa lupaa laitoksen rakentamiseen ei ole myönnetty,

velvollisuus osallistua sellaisen tutkimustoiminnan rahoittamiseen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että jos ilmenee ydinlaitosten turvallisen käytön kannalta uusia seikkoja, joita ei ole ollut mahdollista ottaa huomioon, viranomaisten saatavilla on riittävästi ja kattavasti sellaista ydinteknistä asiantuntemusta ja muita valmiuksia, joita käyttäen voidaan tarvittaessa viivytyksettä selvittää tällaisten seikkojen merkitystä.

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus

Ehdotus

kohdassa tarkoitetun sopimuksen tekemistä tai 22 §:ssä tarkoitetun ydinlaitoksen käyttämistä tilapäisesti Suomen alueella, hakemuksesta on lisäksi pyydetty ulkoasiainministeriön lausunto, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta.

25 §

Lupaehdot ja niiden muuttaminen

Lupaan on sisällytettävä ne lupaehdot, jotka ovat tarpeen tämän lain 2 luvussa tarkoitettujen yleisten periaatteiden toteuttamiseksi. Lisäksi lupaviranomaisen on otettava huomioon 23 §:ssä tarkoitetussa Säteilyturvakeskuksen lausunnossa esitetyt turvallisuutta koskevat ehdotukset.

53 a §

Ydinlaitoksen haltijalta kerättävä maksu

Sen, jolla on lupa 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yleiseltä merkitykseltään huomattavan ydinlaitoksen käyttöön, on osallistuttava sellaisen tutkimustoiminnan ja tutkimusinfrastruktuurin rahoittamiseen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että jos ydinlaitosten turvallisen käytön kannalta ilmenee uusia seikkoja, joita ei ole ollut mahdollista ottaa ennalta huomioon, viranomaisten saatavilla on riittävästi ja kattavasti sellaista ydinteknistä asiantuntemusta ja muita valmiuksia, joita käyttäen voidaan tarvittaessa viivytyksettä selvittää tällaisten seikkojen merkitystä. Sama velvollisuus on myös sillä, jolla on lupa tällaisen ydinlaitoksen rakentamiseen, mutta jolla ei vielä ole lupaa laitoksen käyttöön sekä sillä, jonka hakemuksesta valtioneuvosto on tehnyt tällaista ydinlaitosta koskevan periaatepäätöksen, joka on voimassa, mutta johon perustuvaa lupaa laitoksen rakentamiseen ei ole myönnetty.

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus

Voimassa oleva laki

täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuolto-rahastoon vuosittain maksu, joka on 260 euroa kultakin luvassa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta tai, jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan tämä euro määrä säätää pienemmäksi.

53 b §

Jätehuoltovelvolliselta kerättävä maksu

Edellä 5 §:ssä säädetyn yleisen periaatteen toteuttamiseksi on sillä, jolle on tämän lain 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistettu vastuumäärä, velvollisuus osallistua sellaisen tutkimustoiminnan rahoittamiseen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että viranomaisten saatavilla on riittävästi ja kattavasti sellaista ydinteknistä asiantuntemusta ja muita valmiuksia, joita tarvitaan ydinjätehuollon erilaisten toteutustapojen ja menetelmien vertailuun.

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuolto-rahastoon vuosittain maksu, jonka suuruus on 0,08 prosenttia edellä 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistetusta vastuumäärästä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan tämä prosenttiluku säätää pienemmäksi.

Ehdotus

täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuolto-rahastoon vuosittain maksu, joka on 570 euroa vuosina 2016—2020 ja 390 euroa vuosina 2021—2025 kultakin luvassa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta tai periaatepäätöksessä ilmoitetulta suurimman lämpötehon megawatilta tai, jos periaatepäätöksen nojalla on haettu rakentamislupaa, lupahakemuksessa ilmoitetulta nimellislämpötehon megawatilta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan edellä säädetty euromäärä säätää pienemmäksi.

Ydinturvallisuusmaksu määräytyy kunkin vuoden tammikuun 1 päivänä. Jos toiminnanharjoittajalla on tällöin voimassa oleva periaatepäätös tai ydinlaitoslupa, on tämä maksuvelvollinen kyseisen vuoden osalta. Periaatepäätöksen tai rakentamisluvan mukaisen hankkeen toteuttamatta jättämisestä voi ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle vuoden loppuun mennessä, jolloin maksuvelvollisuus on vielä seuraavan vuoden osalta.

53 b §

Jätehuoltovelvolliselta kerättävä maksu

Edellä 5 §:ssä säädetyn yleisen periaatteen toteuttamiseksi sen, jolle on tämän lain 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistettu vastuumäärä, on osallistuttava sellaisen tutkimustoiminnan, *tutkimusinfrastruktuurin* ja täydennyskoulutustoiminnan rahoittamiseen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että viranomaisten saatavilla on riittävästi ja kattavasti sellaista ydinteknistä asiantuntemusta ja muita valmiuksia, joita tarvitaan ydinjätehuollon erilaisten toteutustapojen ja menetelmien arviointiin.

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus täytetään maksamalla Valtion ydinjätehuolto-rahastoon vuosittain maksu, jonka suuruus on 0,13 prosenttia vuosina 2016—2020 ja 0,10 prosenttia vuosina 2021—2025 edellä 43 §:n 2 momentin mukaisesti vahvistetusta vastuumäärästä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

53 d §

53 d §

*Tutkimushankkeiden rahoittaminen**Tutkimushankkeiden rahoittaminen*

Valtion ydinjätehuoltorahasto rahoittaa kunakin vuonna jaettavissa olevin varoin tutkimushankkeita siten, että:

1) 53 a §:n 3 momentissa tarkoitettua erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tarkoituksenmukaisella tavalla tukee 53 a §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan tarkoitusta;

2) 53 b §:n 3 momentissa tarkoitettua erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tarkoituksenmukaisella tavalla tukee 53 b §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan tarkoitusta.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tutkimushankkeiden on oltava tieteellisesti korkeatasoisia ja niiden tulosten on oltava julkaistavissa. Rahoitettavien hankkeiden piiriin eivät kuulu tutkimukset, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

Valtion ydinjätehuoltorahasto rahoittaa kunakin vuonna jaettavissa olevin varoin tutkimushankkeita siten, että:

1) 53 a §:n 3 momentissa tarkoitettua erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla 53 a §:n 1 momentin mukaisen tutkimustoiminnan tarkoitusta;

2) 53 b §:n 3 momentissa tarkoitettua erillisvarallisuudesta rahoitettava hankekokonaisuus tukee tarkoituksenmukaisella tavalla 53 b §:n 1 momentin mukaisen tutkimus- ja täydennyskoulutustoiminnan tarkoitusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tutkimushankkeiden on oltava tieteellisesti korkeatasoisia ja niiden tulosten on oltava julkaistavissa. *Täydennyskoulutustoiminnan tulee tehokkaasti edistää uusien henkilöiden tuloa ydinjätehuollon asiantuntijatehtäviin.* Rahoitettavien hankkeiden piiriin eivät kuulu tutkimukset, jotka välittömästi liittyvät tässä laissa tarkoitettuun ydinenergian käytön valvontaan, lupakäsittelyyn tai lupahakemusaineiston valmisteluun.

55 §

55 §

*Valvontaviranomainen**Valvontaviranomainen*

Edellä 1 momentissa mainittujen tehtävien suorittamiseksi Säteilyturvakeskuksen tulee erityisesti:

3) tehdä ehdotukset 7 q §:ssä tarkoitetuiksi yleisiksi turvallisuusmääräyksiksi sekä asettaa 7 r §:ssä tarkoitettut yksityiskohtaiset turvallisuusvaatimukset;

Edellä 1 momentissa mainittujen tehtävien suorittamiseksi Säteilyturvakeskuksen tulee erityisesti:

3) antaa 7 q §:ssä tarkoitettut yleiset turvallisuusmääräykset ja asettaa 7 r §:ssä tarkoitettut yksityiskohtaiset turvallisuusvaatimukset;

82 §

82 §

*Asetuksenantovaltuus**Asetuksenantovaltuus*

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin:

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

9) kaivostoimintaa ja malminrikastustoimintaa koskevasta lupahakemuksesta ja sen käsittelystä sekä lupapäätöksessä annettavista tiedoista ja lupapäätöstä koskevasta tiedottamisesta.

9) kaivostoimintaa ja malminrikastustoimintaa koskevasta lupahakemuksesta ja sen käsittelystä sekä lupapäätöksessä annettavista tiedoista ja lupapäätöstä koskevasta tiedottamisesta;

10) ydinlaitoksesta aiheutuvan säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamisesta sekä tässä laissa tarkoitetusta kaivos- ja malminrikastustoiminnasta aiheutuvan säteilyaltistuksen ja radioaktiivisten aineiden päästöjen rajoittamisesta;

11) siitä, milloin johtamisvastuu ydinenergian käyttöön kohdistuvan lainvastaisen toiminnan torjuntatilanteessa siirtyy luvanhaltijalta asianomaiselle poliisiviranomaiselle; sekä

12) siitä, milloin johtamisvastuu onnettomuustilanteen vaatimista pelastustoimenpiteistä ydinlaitoksen alueella siirtyy asianomaiselle pelastusviranomaiselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 7 q §, 53 a, 53 b ja 53 d §, 55 §:n 2 momentin 3 kohta ja 82 §:n 10–12 kohta tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2016.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsitellään ja ratkaistaan noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.**Laki****säteilylain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan säteilylain (592/1991) 11 §:n 3 momentti, 32 §:n 2 momentti ja 32 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 32 §:n 2 momentti laissa 1142/1998 ja 32 a §:n 2 momentti laissa 1179/2005, ja

lisätään 2 §:ään uusi 2 momentti, 23 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1334/1994, uusi 3 momentti, 31 c §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1179/2005, uusi 2 momentti, 32 a §:ään, sel-

laisena kuin se on laissa 1179/2005, uusi 4 momentti, 36 §:ään, sellaisen kuin se on laissa 1142/1998, uusi 3 momentti, 39 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1142/1998, uusi 3 momentti, 40 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1142/1998, uusi 2 momentti, 45 §:ään uusi 3 momentti, 50 §:ään uusi 4 momentti, 53 §:ään uusi 2 momentti ja lakiin siitä lailla 1179/2005 kumotun 71 §:n tilalle uusi 71 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

2 §

*Yleiset periaatteet**Yleiset periaatteet*

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkentavia määräyksiä yksilön säteilyaltistuksen laskentaperusteista.

11 §

11 §

*Säteilytoiminta**Säteilytoiminta*

Säteilyturvakeskus ratkaisee tarvittaessa yksittäistapauksessa, onko toimintaa pidettävä säteilytoimintana.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, milloin toiminta aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa sellaista terveydellistä haittaa, että sitä on pidettävä säteilytoimintana. Lisäksi Säteilyturvakeskus ratkaisee tarvittaessa yksittäistapauksessa, onko toimintaa pidettävä säteilytoimintana.

23 §

23 §

*Säteilymittaukset**Säteilymittaukset*

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä säteilyaltistuksen arvioimiseksi ja turvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisten mittausten luotettavuuden toteutamisesta sekä säteilymittareiden ja säteilyn mittauslaitteistojen kalibroinnista.

31 c §

31 c §

*Lähteiden käyttö**Lähteiden käyttö*

Säteilyturvakeskus voi antaa 1 momentissa tarkoitettujen vaatimusten toteuttamista kos-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kevia tarkempia turvallisuusmääräyksiä.

32 §

Työntekijöiden suojeleminen

Työntekijöiden luokittelun ja säteilyaltistuksen seurannan perusteista säädetään asetuksella. Säteilyturvakeskus määrää tarkemmissa vaatimuksista ja antaa ohjeet työntekijöiden suojelemiseksi ja säteilyaltistuksen seurannan toteuttamiseksi.

32 §

Työntekijöiden suojeleminen

Työntekijöiden luokittelun ja säteilyaltistuksen seurannan perusteista säädetään asetuksella. Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä työntekijöiden suojelemiseksi tarvittavista järjestelyistä työpaikoilla.

32 a §

Annosmittauspalvelun hyväksyminen

Annosmittauspalvelun hyväksyttävyyttä arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota erityisesti mittausjärjestelmien soveltavuuteen, mittaushenkilöstön pätevyyteen sekä toiminnan ohjauksessa käytettävään laatujärjestelmään. Annosmittauspalvelu hyväksytään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

32 a §

Annosmittauspalvelun hyväksyminen

Annosmittauspalvelun hyväksymisen edellytyksiä ovat mittausmenetelmien soveltavuus, mittaushenkilöstön pätevyys sekä toiminnan ohjauksessa käytettävän laatujärjestelmän taso. Annosmittauspalvelu hyväksytään määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä annosmittauspalvelun toiminnasta.

36 §

Työntekijöiden koulutus ja opastus

36 §

Työntekijöiden koulutus ja opastus

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun velvollisuuden laajuudesta.

39 b §

Toimenpiteen suorittaminen

39 b §

Toimenpiteen suorittaminen

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden toteuttamisen yksityiskohdista.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

40 §

40 §

*Laadunvarmistus**Laadunvarmistus*

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä laadunvarmistuksen toteuttamiseksi.

45 §

45 §

*Säteilyaltistuksen selvittäminen**Säteilyaltistuksen selvittäminen*

Säteilyturvakeskus voi antaa tarkempia määräyksiä tässä pykälässä tarkoitetusta säteilyaltistuksen selvittämisestä.

50 §

50 §

*Toiminnanharjoittajan huolehtimisvelvollisuus**Toiminnanharjoittajan huolehtimisvelvollisuus*

Säteilyturvakeskus voi antaa tässä pykälässä säädetyn huolehtimisvelvollisuuden sisällystä tarkempia määräyksiä.

53 §

53 §

*Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus**Tarkastus- ja tiedonsaantioikeus*

Kaivosviranomaisen myönnettyä kaivoslain 9 §:ssä tarkoitetun malminetsintäluvan uraania tai toriumia sisältävän esiintymän paikallistamiseen ja tutkimiseen, Säteilyturvakeskuksella on oikeus säteilyturvallisuuden varmistamiseksi tarpeellisessa laajuudessa tarkkailla ja valvoa malminetsintäaluetta ja sen ympäristöä. Säteilyturvakeskuksella on oikeus toteuttaa tarpeellinen tarkkailu ja valvonta myös silloin, kun kaivoslain 16 §:ssä tarkoitetun kaivosluvan nojalla louhitaan ja käsitellään kaivosmineraalia ja toiminta vaikuttaa tai saattaa vaikuttaa ympäristön säteilyturvallisuuteen.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

71 §

71 §

Kuuleminen Säteilyturvakeskuksen antamista määräyksistä

Säteilyturvakeskuksen on ennen 2 §:n 2 momentin, 11 §:n 3 momentin, 23 §:n 3 momentin, 31 c §:n 2 momentin, 32 §:n 2 momentin, 32 a §:n 4 momentin, 36 §:n 3 momentin, 39 b §:n 3 momentin, 40 §:n 2 momentin, 45 §:n 3 momentin ja 50 §:n 4 momentissa tarkoitettujen määräysten antamista kuultava 20 §:ssä tarkoitettuja luvanhaltijoita, 7 §:ssä tarkoitettua neuvottelukuntaa ja sosiaali- ja terveysministeriötä, työ- ja elinkeinoministeriötä sekä tarvittavassa laajuudessa muita viranomaisia.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .*